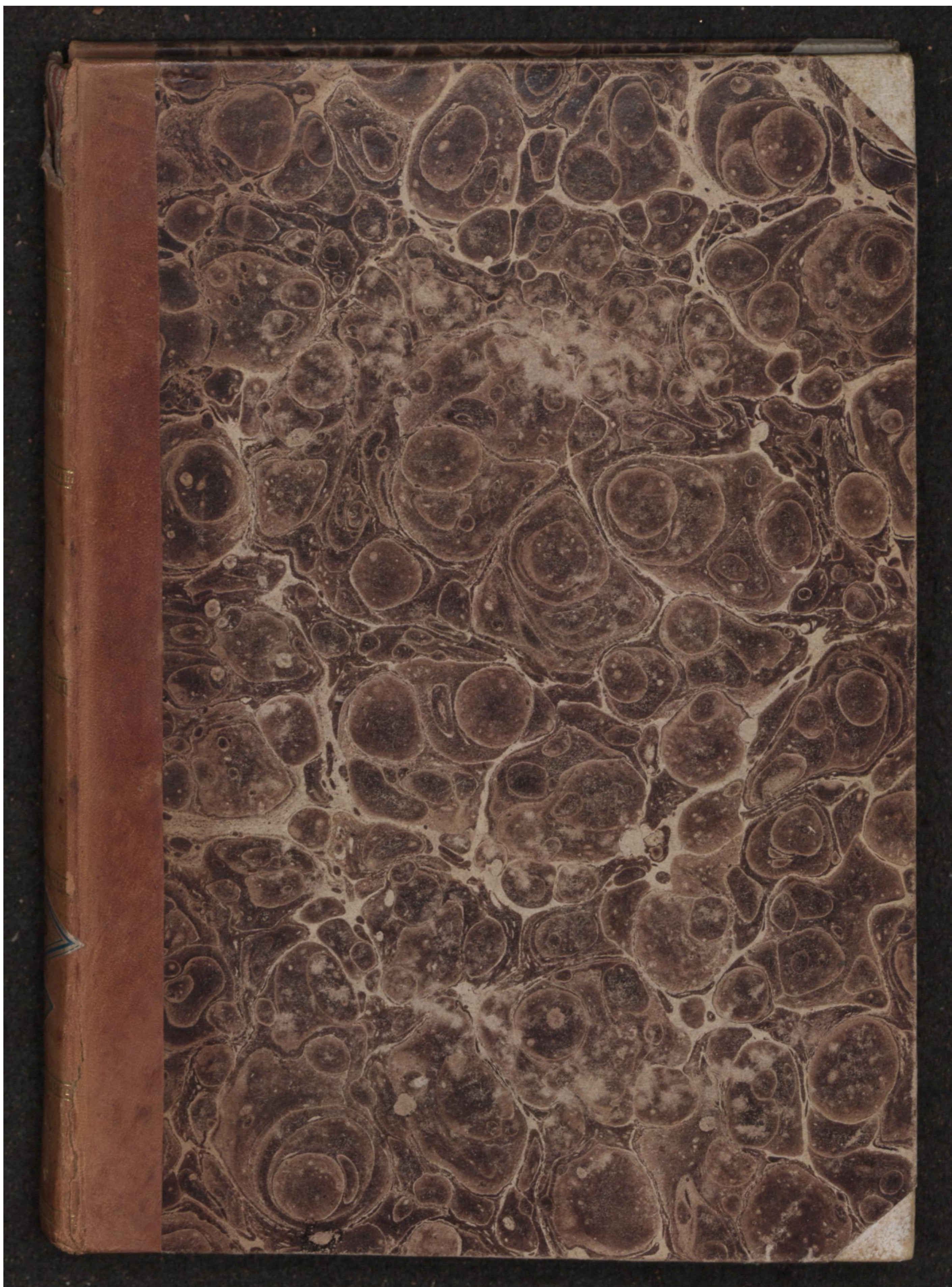
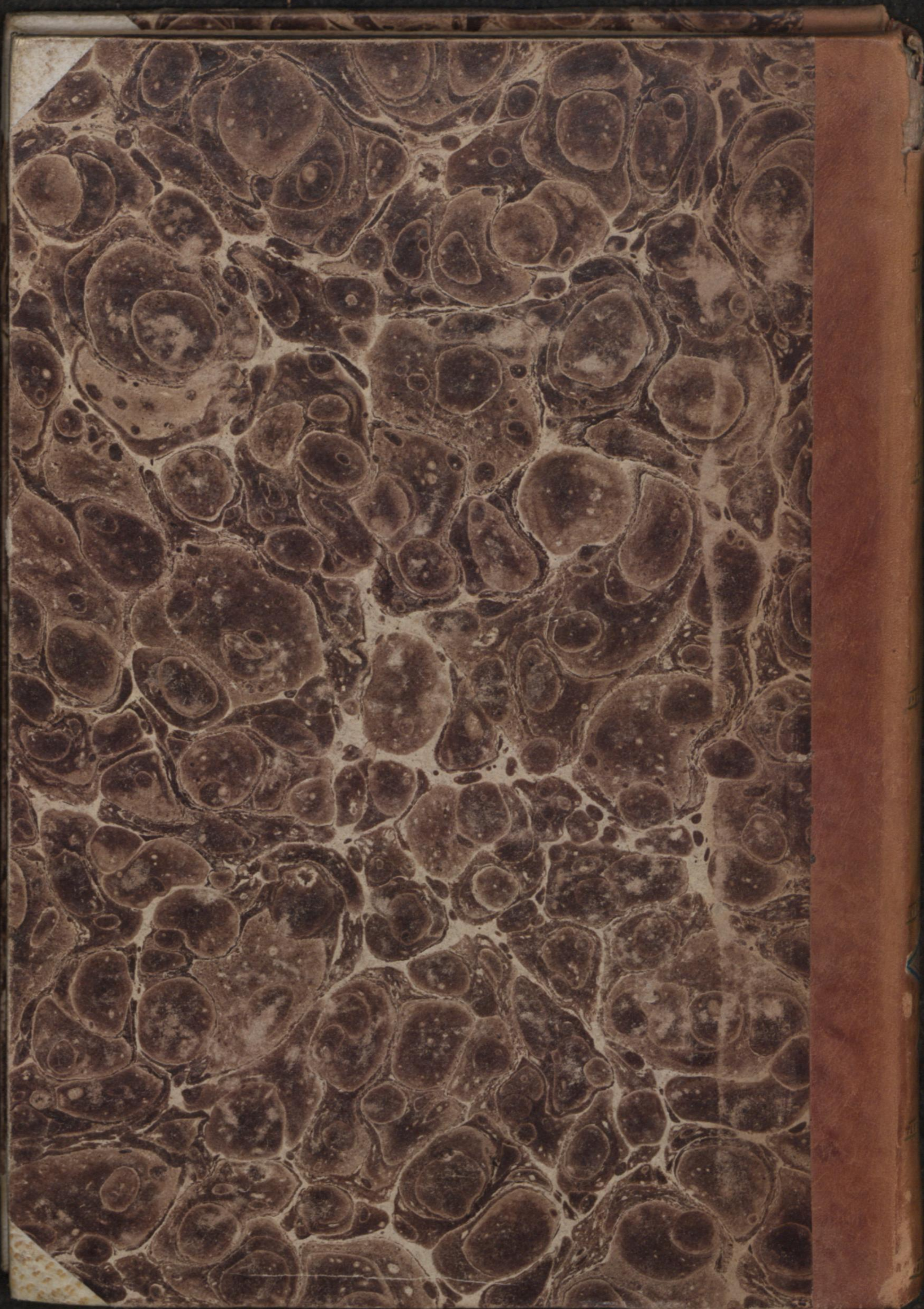

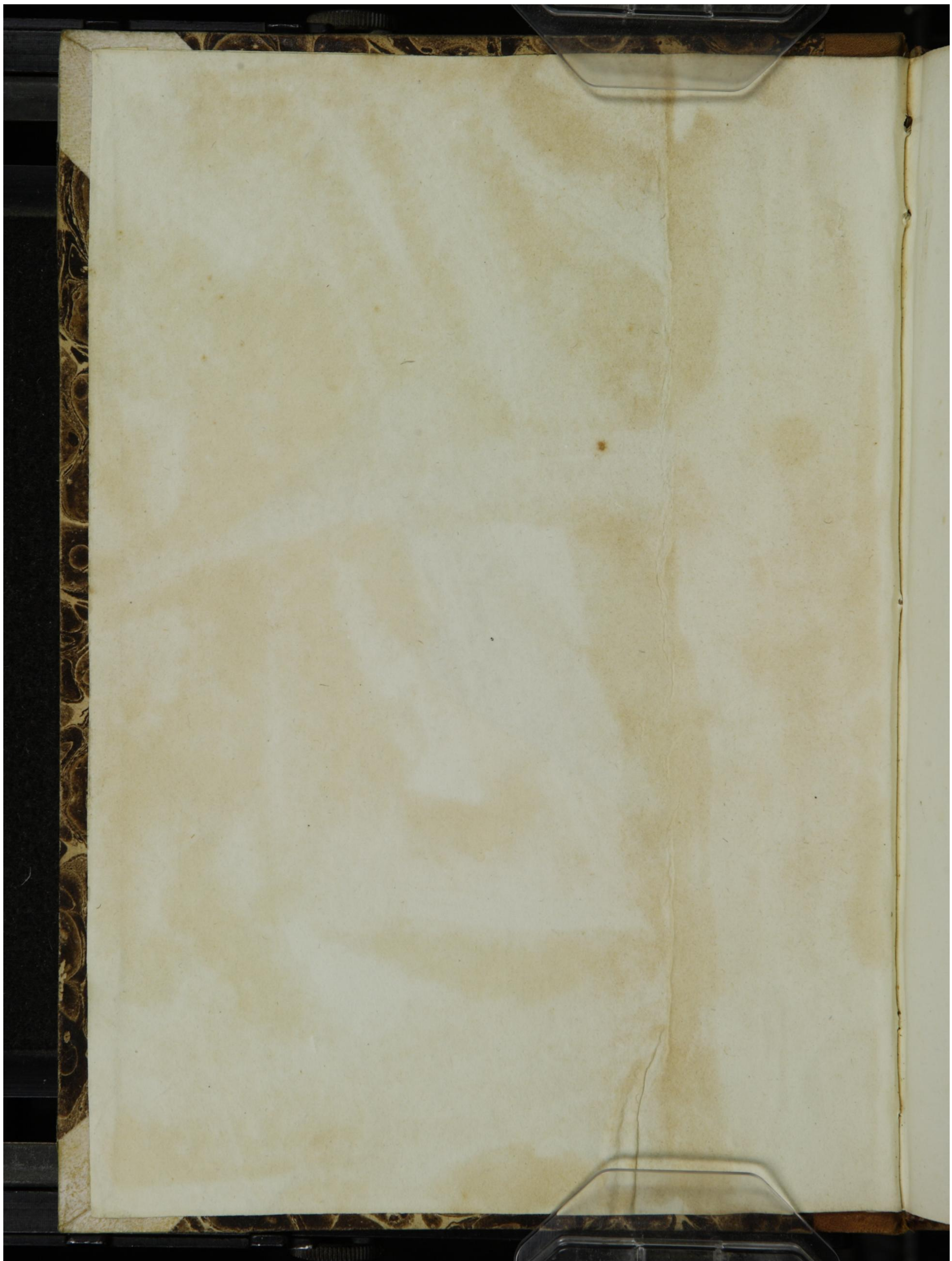

VII
MASSANI
GRAMMAT
50
K6
46
S. L.
ET A

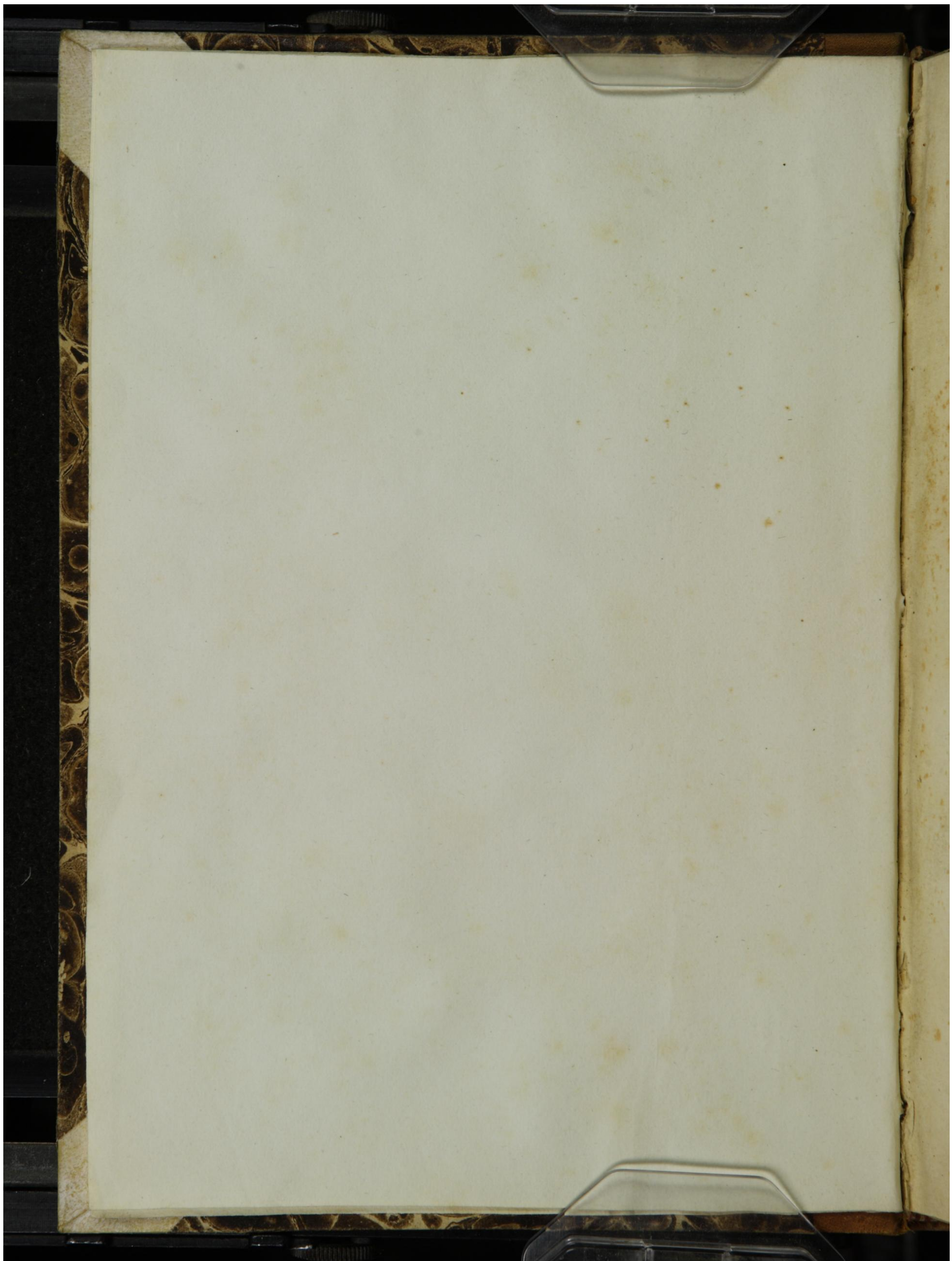

GASPARIS MASSANI DE RATIONE BREVITATIS SVAE PRAEFATIO.

E Grãmatica præcipiẽdo aliquid / ubiq; semp breuitatẽ secuti sumus: ne adolescẽtes: dum ad alias disciplinas properant: diutius preceptis multiplicibus remoremur: Et illis presertĩ: quæ et si multa opera atq; labore didicerint: alis tamen facultatibus occupati / eo℞ pleraq; obliuioni tradũt. At siqui forte fuerĩt: qui tantũ grãmaticã litterasq; latinas uoluerint profiteri: Id neq; breuitate nostra: neq; aliorũ regularũ sarcinulis poterunt adipisci: nisi iactis grammaticæ fundamentis mox se se ad legendos auctores contulerint. Itaq; operæ pretium esse duxi ex prolixitate nimia resecare: aut quæ minus necessaria uidebantur: aut quæ melius apud ipsos auctores poterant lectitari. Maxime uero cũ ob librorum copiam atq; uilitatem. Vbiq; Priscianum. Vbiq; Gelium: Diomedem: Seruium: Vbiq; Quĩtilianum: Aliosq; bonos reperias. E quibus

ueluti ex ipso fonte tantum haurire poteris: quã
tum ipsi animo tuo libuerit. Idq preterea impri
mendũ curaui: Non qđ ex eo sperarem quæstũ:
aut nomẽ: Sed adductus quorũdã precibus ami
corum: quos iam tantæ ꝓlixitatis ptesum erat.
Idq simul libẽter egi: ut illis aliquã ĩde possim
utilitatẽ afferre. qui noluerint in scholis sub pre
ceptore / in quid et quare: & quot: et quotennis
senescere. Pueri uero / quibus minime p ætatem
iudicio uti licet: memoriã utilius exercebunt / si
aut Maronis carmina: aut aliquid ex tot Cicero
nis opibus memoriæ demandabunt: quibus uiri
tandẽ & in foro & insenatu grauiter uti possint.
Non dubito tamen fore / qui nostrã hanc ĩdustri
am dãnent: meq nimis ausum fuisse dicant: quo
rum si ego calũnias timuissem: non hoc ꝓfecto
subiissem onus. Nõ. n. quid de hac re hoĩes iu
dicaturi essent: Sed quid utile foret cõsideraui.
Verꝝ una mihi spes tandẽ relicta ẽ: hoĩes bonos
& qui sine pturbatione id ipsum iudicare uolue
rint: non me damnatum ire. Inuidos uero et qui
mentiri uolent: aliud in ore promptum: aliud
clausum in pectore habituros.

GASPARIS MASSANI GRAMMA
Ticales regule incipiunt.

Itera est minima atq; indiuisibilis pars. uocis compositæ. Sunt autem literæ apd latinos Viginti: Videlicet A.b.c.d.e f.g.i.k.l.m.n.o.p.q.r.s.t.u.x. Ex quibus sunt uocales quinq; Videlicet.a.e.i.o.u. Ex his enim fiunt diphthõgi. Est autem diphthongus conglutinatio duarum uocaliũ in eadem sillaba uim suam seruantiũ. Sunt aũt apud latinos quatuor. Duæ quæ scribuntur et non proferuntur: Videlicet.ae: et oe. ut poetae & moenia. Duæ uero & scribuntur & pronuntiãtur: uidelicet: au & eu: ut Audio et euristeus. Reliquæ uero literæ: quia simul sonant cũ uocalibus/ cõsonantes dicuntur. Ex quibus sex semiuocales/ sic dictæ/ quod a uocalibus incipientes et desinentes in se/ similẽ fere uocalibus sonũ hñt. Sunt aũt/ l/ m/ n/ r/ s/ x. Ex his liquidæ tres. uidelicet/ l/ n/ r quæ post mutas in eadẽ sillaba positæ/ sillabam precedentẽ/ si breuis fuerit: cõmunem faciunt. Mutæ uero nouem. Videlicet/ b/ c/ d/ f/ g/ K/ p/ q/ t/ Sic dicte: quod a se ipsis ĩcipiẽtes desinãt in uocales. H. non litera ẽ: sed aspiratõis nota. y/ uero & z/ nõ latinas literas: mutuamur a græcis. Duplæ sunt duæ/ uidelicet/ x/ & z/ uim. n. hñt duaꝝ cõsonantiũ. Ex literis fiunt sillabæ

Est.n:sillaba ɔprensio literarum cōsequēs sub uno accentu et spiritu prolata: ut: Ga. Quāuis una quæq; uocalis sillabam faciat. Ex sillabis. n. fit dictio: quæ est minima pars orationis cōpositæ: Ut Gaspar. Ex dictionibus autē fit oratio: quæ ē cōueniēs dictionū ordinatio/ ɔgruū pfcāmq; sētentiā demōstrās: ut: Gaspar legit Priscianu.

PARTes uero orōis sunt octo. Quatuor declīabiles. Videlicet/ Nomen: Pronomē: Verbū: atq; participiū. Quatuor quæ non declinantur. S. Præpositio: Aduerbiū: Interiectio & Coiūctio

NOMEN ē pars orōis declinabilis substantiā ꝓpriā uel cōmunē significās: uel qualitatē cum casu. Cui accidūt sex/ Videlicet. Spēs: Genus: Numerus: Figura: Casus: & declinatio

SPETies noium sūt duæ. Primitiua: quæ a nullo deriuatur: ut: Rus: Mons: Iulus. Ager. Deriuatiua quæ a suis primitiuis deriuatur: ut Rusticus: Montanus. Iulius: Agrestis: cū similibus.

NOMina alia ꝓpria Vnius: ut Gaspar & Roma. Alia apellatia multorum: ut: homo & ciuitas Genera nominū sunt septē: quæ aut p tres uoces diuersas: aut p tres articulos dignoscuntur: Sunt enī articuli tres. Hic masculini generis signum Hæc feminini: Hoc neutri: hic et hæc cōmunis

Hic et hæc & hoc Omni :Hic uel hæc īcerti:ut hic deus: hæc uirtus: hoc celū: hic et hæc uirgo Hic uel hæc dies. Epicæni uero generis sunt animalia quæ p sexum non cognoscuntur. Vt hic passer: hæc aquila: hic mus: hic lepus: hæc mustela: hec dama: preter gallus et gallina Columbus et columba. NVMeri nominū sūt duo Singularis ut homo: Pluralis ut Hōies
FIGVre nominū sunt tres: Simplex ut prudēs: Composita ut imprudens: Decōposita ut imprudentia. cum similibus
CASVS Nominum sunt sex Ntūs Gtūs Dtūs Accusatiuus Vtūs & Ablatiuus.
Declinatōes noīum sunt quinq;. Prīa cuius gtūs singularis desinit in/ae diphthōgū: ut Poeta huius poetae. Secūda in.i. pductū: ut deus huius dei. Tertia in is correptū: ut pater huius prīs Quarta in us uel in u pductū: ut manus huius manus: et Cornu huius cornu. Quinta in ei diuisas sillabas: ut Dies huius diei
EST Aūt duplex nomē/Substātiuū & adiectiuum. Substātiuū nomē ē qd p se aliquid significat: Vt deus et hō: et declinatur punū articulū et unam uocem: ut hic deus. Vel p duos ad plus Vt hic & hæc homo.

Adiectiuum nomen est: qđ ꝑ se nihil significat: ut albus et fortis: et declinatur per tres diuersas uoces: ut bonus a um: uel per tres articulos hic hæc hoc coniũctim uel diuisim: ut hic et hæc et hoc felix. et hic et hæc fortis et hoc forte. Et concordatur adiectiuũ cũ substantiuo in genere numero et in casu: ut Deus omnipotens: Virtus æterna. Celum uolubile.

Relatiuũ nomen est / qui quæ quod / refert. n: antecedens: cui conueuit in tribus. In genere. s. numero & ꝑsona. ut ego puer qui lego: Tu puella quæ legis: illud animal qđ legit: et sic ĩ plurali.

DE PRONOMINE

Ronomen ẽ pars oratõis declinabilis: ꝓ noĩe posita. Cui accidunt Septem. s. Spẽs Genus Numerus: Figura: Persona: Casus: et Modus Spẽs ꝓnoĩum duæ: primitĩa et deriuatiua. Spẽi Primitiuæ ꝓnoĩa sũt octo. s. ego: tu: sui: ille: iste ipse: hic et is. Deriuatiue uero sunt septẽ: meus tuus: suus: noster: uester: nostras: et uestras. quæ deriuantur a trium primitiuoꝝ genitiuis

Genera ꝓnoĩum quinq;. masculinũ: ut meus: Femininũ / ut mea: neutrũ / ut meum. cõe / ut nrãs: Omne: Vt: ego: tu: sui.

Numeri ꝓnominum / duo. Singularis Vt ego:

Pluralis Vt nos

FIGVre pronominum tres. Simplex: ut: Is: Cõposita / ut Idẽ. Decõposita: ut Identidem: quasi idem et idem geminata compositione

PERSOne ꝓnominum sunt tres: Prima ut ego Secunda: ut Tu. Tertiæ uero persone sunt cætera nomĩa et ꝓnomĩa: exceptis uocatiuis omnibus personæ secundæ

Casus ꝓnoĩum sunt sex ut in nomine

MODI Pronominũ sunt quatuor. Pronoĩa primi modi sunt tria. s. Ego: Tu & Sui: quoꝝ gtũs et dtũs in / i / ut ego mei mihi: tu tui tibi: sui sibi Pronoĩa secundi modi sunt quinq;: s: ille: iste: ipse: hic: et is: quoꝝ gtũs desinit in: ius: et dtũs in: i: ut ille illius illi: cũ cæteris: Excipe huic qđ assumpsit: c: cã differentiæ / hui / interiectõis Pronoĩa tertii modi sunt quinq;: S: meus: tuus: suus: noster: et uester: quorum masculina et neutra secundæ sunt declinationis. Feminina uero primæ: Sicut adiectiua noĩa triũ uocum: Vt bonus a um. Pronoĩa quarti modi sunt duo: s: nostras nostrate: et uestras uestrate: quæ secuntur tertiã declĩatõem noĩum: ut nostras tis: sic urãs urãtis: Sũt igitur ꝓnoĩa quĩdeci: quoꝝ quatuor hẽnt utũm: s: tu meus: noster: et nostras

DE VERBO

Erbum ẽ parſ oratõiſ declinabilis cũ modis et temporibuſ actionẽ uel paſſionem ſignificãſ. Cui accidũt octo. ſ. Genus tempus: moduſ: Spẽſ: figura: numerus: perſona: et coniugatio.

GENEra uerboꝝ ſunt quinqꝫ: Actuũ: Paſſiuũ Neutrũ: Cõmune: et Deponens: ut patebit cum de uerborum conſtructõe tractabitur

Tẽpora uerboꝝ ſũt quiqꝫ. preſenſ: pretũm ĩpfectũ: ptũmpfectũ: ptũmpluſq̃ pfctũm: & futurũ.

MODI Verboꝝ ſunt quiqꝫ: ĩdicatĩus: ĩperatĩus Optatĩuſ Subiũctiuus & Infinitiuus

SPETies uerborum ſunt duæ: Primitiua ut lego: Deriuatiua: ut lectito

Figure uerborũ ſũt treſ. Simplex ut horreo: Cõpoſita. ut exhorreo: Decõpoſita: ut exhorreſco:

NVMeri uerboꝝ ſunt duo: Singularis: ut amo aſ at. Pluraliſ: Amamus tis ant

PERSone uerboꝝ ſunt tres: prima quæ de ſe loquitur: ut ego lego: et noſ legimuſ. Secunda ad quã prima loquitur: Vt tu legiſ: et uoſ legitiſ. Tertia de qua prĩa loquitur: ut ille legit: et illĩ legũt: et ſic oẽſ mõi finiti pſonaliũ uerboꝝ hẽnt duos nũeroſ et treſ pſonaſ ĩ utroqꝫ nũero. Infini

ta uero: et ip̄sonalia p̄sonis caret et numeris

COniugatões uerborũ sũt quatuor: Prima quæ in secunda persona presentis indicatiui modi: habet / a / ante / s / & ante ris: Vt amo as & amor ris Secũda hẽt e ante / s & ante ris / ut doceo ces doceor eris. Tertia hẽt. i. breue ante. s. et e breue ãte. ris. ut lego. gis: legor ris. Quarta hẽt. i. lõgũ ante. s. & ante ris Vt audio dis: audior ris.

ANOMala uero sunt quattuor. s. Sum Volo Fero & Edo: quæ non secuntur regulam alicuius coniugationis.

DEFECtiua sunt quatuor similia: s. Odi: Noui Cæpi & Memini. Sunt et quæ aliter deficiant Vt Daris & Faris: Carent namq; prima positõe Non enim inuenitur Dor neq; For. Defectiua quoq; dicuntur hæc: quæ non habent nisi has uoces: uidelicet. Forem fores foret & fore. Sic Inquit & inq̃: licet inueniatur inquio inquis: qđ et in multis deficit. Infit tãtũ dicitur. i. loqui incipit. Cedo: i. dic unicã uocẽ hẽt. Aio is. it. aiebã bas. bat. Quæso nõ hẽt nisi quesumus. Faxo. i. faciã hẽt faxis xit & xint: Apage. i. tace. Apagete tacete. Sic salue saluete & saluere tantum dicimus.

Et ntũs cũ uerbo concordatur in numero et in ꝑ sona: Vt ego amo: tu amaſ: ille amat. Sic in plurali: Noſ amamus: uos amatis: illi amant

DE PARTICIPIO

PARTicipiũ ẽ pars orõis declinabilis ptẽ nõis ptẽ uerbi capiẽs: de quo in ſequentibus ſuo loco tractabitur

DE PREPOSITIONE

Prepoſitio eſt pars orõis non declinabilis quæ preponitur aliiſ partibuſ per appoſitionẽ: Vt ad tẽplum: uel per cõpoſitionem: ut adduco: Cui accidit caſuſ tantũ: actũſ et abltũs

PREPOSITIONES SERVIENTES actõ

Ad	a	Extra	fuori
Apud	apreſſo	Inter	in mezo
Ante	dinanzi	Intra	dentro
Aduerſus		Infra	diſotto
Aduerſũ	contro	Iuxta	allato
Cis		Ob	per cagione
Citer		Pone	dopo
Citra	diqua	Per	p & p mezo
Circum	intorno	Prope	apreſſo
Circa	circa	Propter	per cagione
Contra	contro	Secundum	ſecondo
Erga	inuerſo	Poſt	dopo

Trans		Circiter	intorno
Vltra	dila	Vſq;	inſino
Preter	īfuor che	Secus	
Supra	ſopra	Peneſ	allato

ABLATIVO

A	ab	Pro	ꝑ amore et īſcābio
Abſ	da	Pre	dināzi & ariſpetto
Cum	con	Sine	
Coram	ī preſētia	Abſq;	ſanza
Clam	dinaſcoſo	Tenus	inſino
De. E. ex.	di de	Palam	paleſe

VTRIQVE CASVI

In	in nel	Super	ſopra
Sub	ſotto	Subter	diſotto

COMPOSITE TANTVM

Di Diſ Re Se An Con:
Digero: diſrūpo: refero: ſeꝑo. āputo: ꝯfero

DE ADVERBIIS.

Aduerbium ē parſ oratōis non declinabiliſ. quæ ſtat iuxta uerbum et ſemꝑ īnititur uerbo. Cui accidunt tria. Spetieſ: ſignificatio. et Figura.

SIGNIFICATIONIS LOCI
IN LOCO

Vbi	doue	Illhic	cola
Hic	qui	Iſthic	coſti

Ibi	quiui	Vbilibet	ĩ ogni luogo.
Alibi	altroue	Vbicunqꝫ	
Vbiqꝫ	ĩ ogni loco	Vbiubi	douunqꝫ
Sicubi	ſe in alcu	Vſq̃	ĩluogo alcũo
	luogo	Nuſq̃	ĩ neſſun luogo
Necubi	acciochе ĩ	Intuſ	dentro
	neſſũ loco	Foriſ	fuori
Alicubi	inqualche	Inferiuſ	Giu
	luogo	Superiuſ	Su
Vbiuiſ	ĩ ogni loco	Ibidem	quiui medeſimo

AD LOCVM

Quo	doue	Quouiſ	inogni luogo
Huc	qua	Quocũqꝫ	a qualunche
Illhuc	colà		luogo doue
Iſthuc	coſta	Quolibet	doue ti piace:
Eo	quiui	Intro	dentro
Alio	altroue	Foraſ	fuori
Siquo	ſe ĩ alcũ luogo.	Peregre	fuor di paeſe
Aliquo	a qualche loco.	Supiuſ	ſu & diſopra
Nequo	acciochе a	Inferiuſ	giu & diſotto
	neſſun luogo	Longe	diſcoſto

DE LOCO

Vnde	didonde	Illhinc	di cola
Hinc	di qua	Inde	di quiui
Iſthinc	di coſta	Aliunde	daltronde.

Sicunde	ſe dalcuno luogo	Vndecunqꝫ	di qualun che luogo
Necunde	acciochе da neſſũ luogo	Intuſ	di dentro
		Foriſ	difuori
Alicũde	di qualche luogo	Superiuſ	di ſu
		Interiuſ	di giu
Vndeuiſ	dogni	Delõgiquo	dilungi
Vndelibet	luogo	Exꝓpinquo	dipreſſo

PER LOCVM

Qua	perche uia o luogo	Siqua	ſe per qual che uia
Hac	ꝑqueſta uia	Aliqua	per qual che uia
Illhac	ꝑquella uia		
Iſthac	per coteſta uia	Qualibet	per ogni uia
		Quauiſ	per ogni luogo
Ea	ꝑquella uia		
Alia	ꝑaltra uia	Quacũqꝫ	per ogni luo go pel quale
Nequa	acciochе ꝑ neſſuna uia		

VERSVS LOCVM

Surſum	in ſu	Illhorſum	in cola
Deorſum	in giu	Iſthorſum	in coſta
Dextroſũ	aman ritta	Retrorſum	indrieto
Siniſtrorſũ	amã mãca	Introrſum	indentro
Horſum	in qua		

VSQVE AD LOCVM

Quousq; isin doue Illhucusq; insin cola
Hucusq; insin qui Eo usq; insinla
Isthucusq; insin costi

ETMPORIS

Hodie: heri: nunc: nuper: cras: aliquando: olim
tunc: quondam: iam: semper: cum similibus

NEGANDI.

Non: nihil: nec: neq;: haud: minime: nequaq̃.

DVBITANDI.

Forsan: forsitan: fortassis: fortasse.

EVENTVS Forte fortuitu

PROHIBENDI Ne

PERSONALIS

Meatim: tuatim: suatim: nostratim: uestratim:

QVALITATIS.

Bene: male: docte: pulchre: fortiter: gnauiter:
strenuæ cum similibus

COMPARANDI

Magis: minus: plus: tam: et q̃: prius: fortius cũ
huiusmodi.

SVPERLATIVI

Maxime: Doctissime: Optime

CONGREGANDI

Simul: Vna: Pariter.

NVMERI

Semel:biſ:ter:quater:millies:totieſ:quoties:
iterum:rurſus:ſæpe:cum ſimilibus.

REMISSIVI

Paulatim:pedetentim:fere:uix:ferme:

ELIGENDI Potius immo

SIMILITVDINIS

Quaſi:ceu:ſic:ſicut:ſicuti:ueluti:uelut:ita:
Vt:uti:utpote.

OPTANDI Vtinam.Oſi:Amen

VOCANDI Heus:O

DEMONSTRANDI En ecce

DIMINVTIVI Clanculum Belle

ORDINANDI

Inde:deinde:deinceps:continuo:iterum:inte
rea:preterea.

IVRANDI

Edepol:Caſtor:Hercle:Mediuſfidius

INTENTIVI

Prorſus.Penitus.Omnino Valde nimium

DISCRETIVI

Secuſ:ſeorſum.ſeparatim:bifariam:trifariam:
multifariam:ſingulatim.Cum ſimilibus

QVANTITATIS.

Multũ:paꝝ:nimiũ:maxīe:ſatis:tantũ:quãtum

HORTANDI

Eia: age: agite: sodes: amabo. quæso.

INTERROGANDI

Cur? Quare? Quid? Quamobrem?

AFFIRMANDI

Profecto: Quippe: Videlicet. Quidni

DE INTERIECTIONE

INTeriectio est pars oratõis ĩdeclinabilis: quæ interiacet cæteris partibus in oratione: Cui accidit significatio tantum;

SIGNIFICATIONIS DOLENTIS

Heu: Hei: Hiu: Ve

ADMIRANTIS	Pape
RIDENTIS	Ha ha he
GAVDENTIS	Euax
EXCLAMANTIS	Proh. o.
EXPAVESCENTIS	At at
BLANDIENTIS	Euge
IRRIDENTIS	Vah: oh: cro
COMMISERANTIS	Ah

DE CONIVNCTIONE.

CONiunctio ẽ pars orationis ĩdeclinabilis: quæ coniungit cæteras partes orationis. Cui accidũt Speties. Figura. & Ordo.

SPETIEI COPVLATIVE

Et:ac:at ast:q;:quidem:quoq;:neq;:tum:sed autem:nec:uero:uerum:atq;.

CAVSALIS VEL EFFECTIVAE

Quia Quoniam:nam:nanq;:enim:ideo:q;

COLLECTIVE

Igitur:itaq;:ergo:qua ꝓpter:iccirco:quãobrẽ eo

ADVERSATIVE

Quãuis:licet:q̃q̃:si:et si:ẽtsi:tamẽ:nihilominus.

ADIVNTIVE

Vt:si:quæ adiũgũtur subiũctiuis cũ dubitatõe

DVBITATIVE An:ne.num:utrum.

ABNEGATIVE.

Si.nisi. Vt uenirem si liceret per imbres:uel nisi timerem hostes.

CONTINVATIVE

Quando:qum:postq̃:si:quia:ubi:si significẽt ordinem rerum in consequentia cum dubitatõe Vt si stertit/dormit

SVBCONTINVATIVE

Quãdo.si.ubi.postq̃.qum.si significẽt ordinẽ reꝝ in ꝯsequentia sine dubitatione: Vt quando sol ẽ sup terrã dies ẽ:et si ãbulat mouetur.

DISIVNCTIVE

Vel.seu.siue:aut.quãdo unũ eẽ:et alteꝝ nõ eẽ significãt:ut Aut est dies:aut nox:aut sanus aut

gere. Sed si idē esse significat uel utrunq;. Subdisiūtiue dicuntur: ut deus siue iupiter: Et ille semper uel legit uel scribit.

DIMINVTIVA

Quæ diminutionem significant/ Vt Saltem

APPROBATIVA

Quæ rē affirmat: Vt eq̄dē merui: nec deprecor.

DISTRIBVTIVA

Quæ diuersis diuersa distribuunt: Vt ego legā. Tu uero scribes. Ille autem dormiet.

EXPOSITIVE

Idest/ uidelicet. scilicet.

Ordines coniunctionum sunt tres: Prepositiuus. Subiunctiuus et Comunis.

Præpositiui ordinis coniunctōis sunt. Ac. At. Ast. aut. uel. nec. neq;. si. quin. quatenus. sin: seu siue. Ni.

Subiunctiui uero ordinis/ sunt. ue: ne: q;: quidā quoq;: aūt: uero. Ex his tres sunt Encleticæ. i. inclinatiuæ: quia trahunt ad se accentū præcedē tis sillabæ: sunt enim: ue: ne: q;: ut legisne? putasne: dixitq;. cōmuniterue.

Coīs ordinis reliquæ sunt: quæ et preponi et supponi possunt in ordine orationis.

DE CONSTRVCTIONIBVS Verbo℞.

DE VERBIS ACTIVIS.

actum simplex

Ctiuum uerbum est quod desinit in o ut amo et doceo : Et facit ex se passiuũ p additõem R ut amo amor. Lego: legor. Et a pte ãte regit nominatiuũ psone agẽtis. A parte post hẽre potest acctũm significantẽ hominẽ: Quanuis non semp habeat talem acctũm. Nã dicius magister docet discipulum : Et ego amo uirtutes : et uideo celum : Et sunt septẽ speties actiuorum: Vt patebit.

P Rima spẽs actiuoꝝ construitur cũ ntõ a parte ante psone agentis: et acctõm a parte post persone patientis : Vt discipulus legit letionẽ: Etultra accusatiuum non regit aliũ casum : et sunt hæc et huiusmodi. Per

Amo	as	aui	atum	Amare
Diligo	gis	exi	ctum	uoler bene
Video	es	di	sum	uedere
Aspicio	cis	exi	ctum	
Conspicio	cis	exi	ctum	sguardare

Fero	fers	tuli	latum	
Porto	aſ	aui	atum	
Baiulo	aſ	aui	atum	portare
Gero	riſ	eſſi	eſtũ	ſoſtenere et portare
Scribo	biſ	pſi	ptum	ſcriuere
Voco	aſ	aui	atum	chiamare
Pello	iſ	pepuli	lſum	
Expello	iſ	puli	lſum	ſcacciare
Cogo	giſ	egi	actum	
Compello	liſ	puli	lſum	ſforzare
Moueo	eſ	oui	otum	muouere
Facio	ciſ	eci	actum	
Ago	giſ	egi	actum	fare
Linquo	quiſ	liqui	o	laſciare
Relinquo	quiſ	liqui	lictũ	abandonare
Cupio	piſ	iui	itum	
Opto	aſ	aui	atum	deſiderare
Congero	iſ	eſſi	eſtum	
Congrego	aſ	aui	atum	raunare
Reficio	ciſ	eci	ectum	
Reparo	aſ	aui	atum	
Inſtauro	aſ	aui	atum	rifare
Quæro	riſ	ſiui	ſitum	
Veſtigo	aſ	aui	atum	cercare
Inuenio	niſ	eni	entum	trouare

Inueſtigo	aſ	aui	atum	
Reperio	riſ	eri	ertum	trouare
Fugio	giſ	gi	itum	fugire
Acquiro	iſ	ſiui	itum	acquiſtare
Paro	aſ	aui	atum	aparechiare
Pario iſ peperi ptum partorire et aquiſtare				
Augeo	eſ	auxi	auctũ	accreſcere
Apparo	aſ	aui	atum	mettere in pũto
Cognoſco	ſciſ	oui	itum	cognoſcere
Agnoſco	ſciſ	oui	itum	ricognoſcere
Expecto	aſ	aui	atum	aſpectare
Iugulo	aſ	aui	atum	ſcannare
Hec tria defectiua ſunt ut dicetur in neutris				
Noui	iſti	it		cognoſcere
Cepi	iſti	it		cominciare
Odi	iſti	it		hauere in odio
Fallo	iſ	fefelli	falſum	
Decipio	iſ	epi	ptum	ingannare
Metuo	iſ	ui	o	
Timeo	eſ	ui	o	
Formido	aſ	aui	atum	temere
Contemno	iſ	pſi	ptum	
Sperno	niſ	ſpreui	tum	
Negligo	giſ	xi	ctum	ſprezare
Finio	iſ	iui	itum	finire

Perficio	cis	eci	ectum	
Abſoluo	uis	ui	lutum	finire
Mitigo	as	aui	atum	placare et
Placo	as	aui	atum	quietare
Iuuo	as	iuui	iutum	
Adiuuo	as	ui	iutum	aiutare
Guberno	as	aui	atum	
Adminiſtro	as	aui	atum	
Curo	as	aui	atum	gouernare
Lego	gis	egi	ctum	leggere
Laudo	as	aui	atum	lodare

Et ſimilia

SEcunda ſpẽs actiuorũ poſt actũm cõſtruitur cum gtõ uel abltõ ſine prepoſitione : Vt Magiſter gaſtigat diſcipulos neglig̃etie et negligentia. Et ſunt hec Per

Impleo	es	eui	etum	
Compleo	es	eui	etum	empiere
Emo	is	emi	ptum	
Comparo	as	aui	atum	comperare
Vendo	dis	didi	ditum	
Venundo	das	dedi	datũ	uendere
Reuendo	dis	di	itum	riuendere
Redimo	is	emi	ptũ	riꝺpare et riſcattare
Eſtimo	as	aui	atum	eſtimare

Facio cis eci actum per estimare
Pendo dis di sum pesare et stimare
Loco as aui atũ appigionare et allogare
Conduco cis uxi ctũ torre apigione et afitto
Et in his quæ significant pretium: pretium ponitur ĩ genitiuo si sit adiectiuum solum: ut magni: parui: multi. pluris: minoris: tanti: quãti cum similibus. Sed si addatur substantiuũ pone pretiũ in ablto sine prepositione: ut Magno pretio uel decẽ aureis. Sed cum hoc uerbo. S. Estimo: dicimus Estimaui te magno pretio et magni pretii cum gtõ et ablatiuo
Castigo as aui atum
Reprehendo dis di sum riprendere
Arguo is gui gutum cum parole
Culpo as aui atum incolpare
Damno as aui atum biasimare
Condẽno as aui atum condennare
Accuso as aui atum accusare
Incuso as aui atũ dolersi del supiore
Mulcto as aui atũ cõdennare ĩ denari
Insimulo as aui atũ infamare atorto
Increpo as aui atũ sgridare et riprẽdere
Et in his predictis quæ significant accusationẽ seu reprehensionem: peccatum ponitur in Ctõ

et in ablatiuo indifferenter: Vt tu accusasti illum furti uel furto: et sic de similibus

acquisitiua

Ertia species actiuorum post accusatiuũ construitur cum datiuo: Vt Magister declarat lectionem discipulis: Et sunt hec:

Do as dedi atum
Tribuo is bui butum
Impendo is di ensum dare
Confero fers tuli latum conferire
Infero fers tuli latum dare male
Vt tu intulisti illi uulnus: iniuriã: dãnum:
Subiicio cis eci ectum
Subigo gis egi actum
Suddo dis didi ditum sottomettere
Dono as aui atum donare
Prebeo bes bui bitum dare uolõtario
Refero fers tuli latũ raccõtare et raportare
Precipio is epi ptum
Iubeo bes ssi ssum
Impero as aui atum comandare
Impartio tis tiui itum distribuire et dare
Scribo bis psi ptum scriuere
Recipio pis epi ptum riceuere
Aperio ris rui peritũ aprire.

Resero as aui atum per aprire
Dico cis xi ctum dire
Ostendo dis di sum uel tum mostrare
Declaro ras aui atum dichiarare
Explico as aui atum spiegare et suilupare
Indico as aui atum dimostrare
Lego as aui atum mandare ībasciadori
Vnde Legatus legati lombasciadore
Lego as aui atum lasciare in testamento
Vt Ego legabo tibi bouem uel agrum: i: relin
quam tibi in testamento: Et legatum legati: res
ipsa quæ reliquitur: uulgo: il lascio
Commendo as aui atum raccomandare
Commodo as aui atum prestare
Et comodamus ea quæ eadem restituuntur: Vt
comodabo tibi uestem: librum: seruum: equū
et similia
Mutuo as aui atum prestare
Sed mutuamus ea quæ eadem non restituuntur
Vt pecuniam: uinum: triticum et similia quæ
cōstant numero pondere et mensura: quod neu
trum est et ī usu parū apud auctores: Dicimus
enim: do tibi mutuo pecuniā: et accepi mutuo
Mutuor uero deponēs ē et significat accattare ī
prestanza: ut mutuabor pecuniam ab amicis.

Inuideo eſ di ſum ꝑ hauere ĩuidia
Vt liber pampineas inuidit collibuſ umbraſ:
Reddo diſ didi itum rendere et fare:
Dicimus Reddam te ſapientem .i. faciam
Promitto tiſ ſi ium
Spondeo deſ ſpopondi ſum promettere
Dicimus etiam Recipio tibi hoc: i: promitto
Mitto tiſ ſi ſſum mandare
Deſtino aſ aui atum deputare
Prodo diſ didi itum ſcoprire ſecreti
Reſtituo iſ ſtitui tum reſtituire
Prohibeo beſ bui itum
Inhibeo beſ bui bitum
Veto aſ aui atum uietare
Prepono niſ ſui ſitum
Antepono niſ ſui ſitum mettere et man
Prefero ferſ tuli latum dare innanzi
Accōmodo aſ aui atum adattare
Incōmodo aſ aui atum ſcōciare et noia
re: Et ſimilia

Varta ſpecies actiuorū poſt actūm regit aliū accuſatiuum ſignificantem rem non perſonam: Vt Magiſter docet diſcipulos grammaticam: Et ſunt hec

Doceo ceſ cui ctum inſegnare

Moneo nes nui itum auisare
Peto tis tiui itũ domandare di grã
Posco scis poposci o domandare di ragione
Postulo as aui atum domandare
Flagito as aui atũ domãdare cõ ĩportunita
Cælo as aui atum nascondere
Rogo as aui atum
Oro as aui atum pregare
Interrogo as aui atum domandare d
Consulo lis lui ultum cose dubie
Hæc quæ secuntur possunt esse quarte et quinte spetiei
Calcio as aui atum calzare
Discalcio as aui atum scalzare
Vestio stis iui itum
Induo duis ui utum uestire
Exuo uis ui utum spogliare
Cingo gis xi ctum cignere
Recingo gis xi ctum scignere
Dicimus enim Vestio te palliũ et pallio: et tu calciasti me caligas et caligis.
Vinta spẽs actiuoꝝ post actũm regit ablatiuũ sine prepositione: ut magister ornat discipulos bonis artibus: Et sunt hec
Orno as aui atum

Exorno	aſ	aui	atum	honorare et
Decoro	aſ	aui	atum	Ornare
Spolio	as	aui	atum	ſpogliare
Onero	aſ	aui	atum	caricare
Aggrauo	aſ	aui	atum	aggrauare
Premo	iſ	ſſi	ſſum	priemere
Exonero	aſ	aui	atum	ſcaricare
Leuo	aſ	aui	atum	
Alleuio	aſ	aui	atum	allegerire
Imbuo	iſ	bui	butum	
Impleo	pleſ	eui	etum	empiere
Euacuo	aſ	aui	atum	
Exhaurio	riſ	ſi	ſtum	uotare
Farcio	ciſ	rſi	rtum	inſaccare
Alo	liſ	lui	altum	
Nutrio	triſ	iui	itum	
Paſco	ſcis	paui	paſtũ	paſcere
Educo	aſ	aui	atum	alleuare
Munio	iſ	iui	itum	fortificare
Cibo	aſ	aui	atum	dare mangiare:
Poto	aſ	aui	atum	dare bere
Pingo	giſ	xi	ctum	dipignere
Inficio	ciſ	eci	ectum	tignere
Inquino	aſ	aui	atum	imbrattare cor
Maculo	aſ	aui	atum	rõpe et machiare

Tego gis exi ectum
Cooperio ris rui ertum coprire
Satio as aui atum
Saturo as aui atum satiare
Verbero as aui atum
Percutio tis ssi ssum battere et
Cædo dis cecidi cesum percuotere
Ferio ris percussi sum
Vulnero as aui atum
Saucio as aui atum ferire
Recreo as aui atum ricreare et confortare
Fulcio cis lxi ltum apūtellare et sostenere
Lacto as aui atum dar poppa
Extinguo is xi tum
Interimo is emi ptum uccidere &
Occido dis cidi sum amazare

Exta spēs actiuorū post actūm regit ablatiuū cū prepositōe a uel ab ex uel de: Vt discipulus audit lectōem a magistro: Et ego sumo exemplum de te. Et sunt hec

Audio is iui itum udire
Ausculto as aui atum ascoltare

Et hec duo possunt esse neutra secundae spetiei cum datiuo a parte post: Vt ego audio uel Ausculto tibi. i. Obedio

Separo	aſ	aui	atum	
Segrego	aſ	aui	atum	
Seiungo	iſ	xi	unctum	
Diuido	diſ	ſi	ſum	ſpartire et diuidere
Amoueo	eſ	oui	otum	
Semoueo	ueſ	oui	otum	
Remoueo	ueſ	oui	otum	
Seiungo	iſ	xi	unctum	
Alieno	aſ	aui	atum	diſcoſtare
Auerto	tiſ	ti	ſum	et alienare
Intelligo	giſ	xi	ctum	
Percipio	piſ	pi	ptum	intendere
Accipio	piſ	epi	eptum	
Recipio	piſ	epi	eptum	riceuere
Capio	piſ	epi	aptum	piglare
Eripio	piſ	pui	eptum	liberare
Exigo	giſ	egi	actum	riſcuotere
Quæro	riſ	ſiui	itum	domandare
Abigo	giſ	egi	actum	ſcacciare
Diſco	ſciſ	didici	o	imparare

Eptima ſpeties actiuorum poſt ſe non habet accuſatiuum: ſed infinitũ loco accuſatiui: ut Neſcio fallere: Opto uiuere cũ ſimilibus Pauca uero dtũm hẽnt ꝑ re patiẽte: ut

Inuideo tibi Iubeo illi: Recipio uobiſ: Poſſumuſ tamen addere accuſatiuum: Vt inuideo tibi ueſtem. Iubeo illi hanc rem: Recipio uobiſ operam meam: et ſunthec huiuſmodi

Spero	aſ	aui	atum	per ſperare
Deſpero	aſ	aui	atum	deſperare
Scio	ſciſ	ſciui	ſcitũ	ſapere
Neſcio	ſciſ	ſciui	ſcitũ	non ſapere
Puto	aſ	aui	atum	penſare
Cogito	aſ	aui	atum	far penſiero
Exiſtimo	aſ	aui	atum	
Credo	iſ	didi	itum	
Duco	iſ	xi	ctum	Credere et
Autumo	aſ	aui	atum	penſare
Cupio	iſ	iui	itum	
Deſidero	aſ	aui	atum	
Opto	aſ	aui	atum	deſiderare
Interdico	iſ	xi	ictum	uietare et ĩterdi

re: Sic enim dicimuſ. Interdico tibi aqua et igni: Et tu interdictuſ eſ aqua et igni: et igniſ et aqua interdicta eſt tibi: Et interdictum eſt tibi aqua et igni: impersonaliter

Impero	aſ	aui	atum	p ſignoregiare
Iubeo	beſ	ſſi	ſſum	comandare
Benedico	ciſ	xi	ctum	benedire

Maledico cis xi ctum maledire
Hec duo cum accusatiuo actiua sunt: et sic habent passiuum: ut Benedico te. Tu benediceris a me: Cum datiuo neutra sunt secunde speciei: Vt Benedico tibi:

Assiuum uerbũ est / quod in or desinens descendit ab actiuo per additionem: R sicut Amor ab Amo. Et a parte ante regit nominatiuum persone patientis: Et post se regit ablatiuum cum a uel ab persone agentis: Vt discipulus docetur a magistro: Et tot sunt species passiuorum / quot sunt actiuorum: et oia passiua post abltĩm regũt casum quẽ uerba actiua post actĩm: Vt ego doceo te grãmaticã: Tu doceris a me grãmaticã: Castigo illũ furti uel furto: passiue: Ille castigatur ame furti uel

Amor	ris	tus sum	essere amato (furto
Emor	ris	ptus sum	essere comperato
Tribuor	ris	butus sum	essere dato
Doceor	eris	ctus sum	essere insegnato]
Spolior	aris	atus sum	essere spogliato
Audior	iris	itus sum	essere udito
Inuideor	eris	sus sum	essere inuidiato

Vt ego inuideo tibi. passiue. Tu inuideris a

me: Sic ego iubeo tibi: tu iuberis a me: Interdico tibi aqua et igni: Tu interdiceris a me aqua et igni. Dicimus etiam/ Capre pascuntur siluas et siluis. et ego pasco capras: et ille pascit animum pictura. Et plura huiusmodi. quæ apud auctores comperies.

Eutrum uerbum est illud quod ut plurimũ terminatum in. o. Non facit ex se passiuũ per additionem R Nec habere potest accusatiuum a parte post significantem hominem: Et sunt sex speties neutrorum: Vt patebit.

Rima speties neutrorum a parte ante regit nominatiuum persone patientis. Et a parte post construitur cum genitiuo. uel ablatiuo. Vt ego abundo diligentia: Et Memini lectionis.

Abundo	as	aui	atum	
Affluo	is	xi	xum	
Exubero	as	aui	atum	abondare
Careo	es	ui	tum uel cassum	
Vaco	as	aui	atum	mancare

Et dic Abundo uel careo pecunia. Nec dicas pecuniæ.

Egeo es ui sine supino
Indigeo es gui o hauer bisogno
Et in his duobus utimur gtō et abltō Vt egeo uel indigeo pecunie uel pecunia
Memini sti it per ricordarsi cum gtō et accusatiuo: ut memini lectionis et lectionem. Sed cum actō est tertiæ spetiei.
Satago gis egi actum per darsi noia et pensieri: et essere occupato: cum gtō: ut ille satagit rerum suarum.
Consto as stiti atum per costare
Et pone pretium ut dictum est in actiuis: Vt liber meus cōstitit magni uel parui: uel duobus aureis: ut dixīus in secunda regula actiuorum
Intersum es fui per apartenersi et essere utile: et hoc uerbū a parte ante habet nominatiuum uel infinitum loco nominatiui: et a parte post genitiuum: ut Vita honesta: se u honeste uiuere interest cuiusq₃: Sed in quinq₃ pronoībus. s. a me. a te. a se. a noi. a uo: Vtimur ablatiuo in genere feminīo: ut euitetur equiuocatio possessiuorum. s. mei. tui. sui. nostri. et uestri: Et dicimus: mea. tua. sua. nostra. et uestra. ut lo studio ouero lo studiare sa partiene a te et a me. Dic latine: Studium seu

ſtudere intereſt mea et tua: Et ſic de reliquis ut dicemuſ in imperſonalibus

Ecunda ſpecieſ neutrorum a parte ante cō ſtruitur cum nominatiuo perſone agentiſ: et a parte poſt cum datiuo perſone patientiſ: Vt diligentia diſcipuli placet magiſtro: et hec uerba acquiſitiua dicuntur

Placeo eſ ui itum
Libeo eſ ui itum piacere
Seruio iſ iui itum ſeruire et eſt ſeruorum
Inſeruio iſ iui itum ſeruire eſt amicorum
Obtempo aſ aui atum compiacere et an
Indulgeo eſ lxi ultum dare alle uogle
Vt ego indulgeo tibi: Per perdonare: ut Deuſ indulget peccatori: Vnde eſt indulgentia. pro clementia. Per attendere con tutto lanimo: Vt tu indulgeſ amori: et illi indulgent uino
Vaco aſ aui atum
Incumbo iſ bui itum attendere
Obedio iſ iui itum
Pareo eſ rui itum ubidire
Audio iſ iui itum fare a mo
Auſculto aſ aui atum do daltri
Vt ſi dixeriſ. Fa a mio modo: Dic latine: Audi mihi uel Auſculta mihi. Sic Fa quello che

ti dice il maestro: Audi uel Ausculta magistro

Hæreo	es	si	sum	
Adhæreo	es	si	sum	accostarsi et
Inhæreo	es	si	sum	appogiarsi:
Subuenio	is	ni	tum	
Succurro	ris	ri	sum	souenire soc

correrre et uenire amente

Displiceo	es	ui	itum	dispiacere
Assentio	tis	si	sum	acconsentire
Acquiesco	scis	cui	etum	et stare contento
Debeo	es	ui	itum	essere obligato:

Vt Io ti sono obligato: Ego debeo tibi: Sed cũ accusatiuo est actiuum: Vt Tu debes mihi pecuniam: et Aeneas debet Turnum Euandro

Prosum	es	fui	o	giouare
Noceo	es	cui	itum	
Obsum	es	fui	o	nuocere
Proficio	cis	eci	ectum	far fructo
Consulo	is	lui	ultum	consigliare
Satisfacio	is	eci	actum	satisfare
Benefacio	cis	eci	actum	far bene
Malefacio	cis	eci	actum	fare male

Presum es fui o essere sopra ĩ admistratõe:

Faueo	es	aui	autum	
Aspiro	as	aui	atum	fauoreggiare

Adſum eſ fui o eſſer preſente
Deſum eſ fui o
Deficio ciſ eci ectum mancare
Deficio uero cum accuſatiuo actiuum eſt. Et ſignificat abbandonare: Et habet paſſiuum deficior. Ouidius in epiſtolis. Deficior prudens artis ab arte mea
Contingo iſ tigi actum toccare in ſorte
Accido iſ di
Euenio iſ eni entũ interuenire
Succedo iſ ſſi ſſum riuſcire
Vt Il penſiero non te riuſcito. Dic: Conſilium non ſucceſſit tibi
Succedo iſ ſſi ſſum ſcambiare et entrare in luogo daltri ordinarie. Vt Sixtus ſucceſſit Paulo:
Succedo etiam ſignificat entrare ſotto: Vt ille ſuccedit tecto et umbræ
Liceo eſ cui itum eſſere lecito
Interſum eſ fui ſine ſupino per eſſere preſente Vt Tu non interfuiſti lectionibus noſtris
Obſiſto ſtiſ ſtiti atum contraporſi
Reſiſto ſtiſ ſtiti atum reſiſtere

Incumbo bis bui itum stare apogiato
Insto as stiti atum sollecitare
Vt magister instat discipulis tardioribus
Insisto is stiti atum
Intendo dis di tum far forza contro
Expedio is iui itũ essere necessario et utile
Quorum pleraq; pro ntõ interdum habent infinitum: nec icciirco sunt impersonalia: dicimus enim Studium / seu studere expedit mihi: Et uita seu uiuere placet uel displicet tibi: et iter seu ire contingit illi: Sic et in his actiuis: Iuuo et Delecto: Nam probe dicimus Lectio seu legere delectat, siue iuuat homines studiosos. Horatius: Me nec femina nec puer iã nec spes animi credula mutui: nec certare iuuat mero: Vbi certare infinitum pro nominatiuo ponit: ut in impsonalibus ostendemus.

transitiua

Ertia species neutrorum a parte ante habet nomĩatiuum persone agentis: et a parte post accusatiuum persone patientis: Vt Rusticus arat terram: Et hec uerba possunt habere passiuum in tertiis personis: ut Terra aratur a rustico: Sed caue dicas Ego aror: nec Tu araris: Nisi figurate loquaris: Et sunt hec:

Aro aſ aui atum arare
Frango giſ egi actum rompere et
Proſcindo iſ di ſſum ſpezare
Sero iſ ſeui atum piantare et
Semino aſ aui atum ſeminare
Fodio iſ odi oſſum zappare
Sulco aſ aui atum ſolcare
Meto iſ ſſui ſſum mietere,
Hæc meſſis ſſiſ la ricolta et mietitura
Trituro aſ aui atum battere allaia
Ventilo aſ aui atum nettare al uento
Cribro aſ aui atum uagliare
Vnde Cribum el uaglio
Molo liſ lui ulctum macinare
Excutio tiſ ſſi, ſſum ſtacciare
Excuſſorium rii lo ſtaccio
Pinſo ſiſ ſui iſtum far pane et impaſtare:
Piſtor ris el fornaio
Conſero riſ eui ſitum piantare
Inſero iſ eui ſitum inneſtare
Inſero iſ rui ſertum meſcolare et īframettere
Puto aſ aui atum potare
Puto aſ per penſare actiuum eſt
Pedo aſ aui atum palare le uiti:
Pedamentum pedamenti el palo b.ii

Sepio	pis	psi	septũ	far siepe intorno
Vindemio	as	aui	atum	uendemiare
Calco	as	aui	atum	pigiare
Recondo	is	didi	itũ	riporre et ibottare:
Condo	is	didi	itum	comporre et edi

ficare: ut condere uersus: et condere urbem

Condio	is	iui	itum	condire
Tero	is	triui	itum	
Contero	is	triui	itũ	loghorare et stropicciare
Intero	is	triui	itũ	pestare insieme
Vello	is	lsi	sum	suegliare
Eradico	as	aui	atum	sbarbare
Acuo	is	ui	utũ	apũtare et arrotare
Coquo	quis	coxi	ctũ	cuocere et ɔsumare
Comedo	is	edi	sum	
Edo	es	edi	sum	
Mando	is	andi	sum	mangiare
Bibo	is	bibi	itum	bere
Poto	as	aui	tum	bere molto
Pitisso	as	aui	atum	bere assagiando
Spuo	is	pui	o	sputare
Sorbeo	es	ii	ptum	inghiottire
Voro	as	aui	atum	ingoiare
Vomo	is	ui	itum	uomitare
Amputo	as	aui	atum	taglare in trõco

Excorio aſ aui atum ſcorticare
Euiſcero aſ aui atnm ſbudellare
Entero aſ aui atum ſparare
Pulſo aſ aui atum ſonare: et in ſtru
mētū pone in actō: ut ego pulſo organa et teſtu
dinē: nā in uerbo Sono aſ: inſtrumētū ponitur
in ntō: ut organa ſonant: et teſtudo ſonat: et eſt
neutrū Sono ſexti ordinis abſolutum. Sono aſ
quādo repreſentare ſignificat actiuū ē: ut uox
hominem ſonat Dicimus ēt ſono lira et teſtudie
hoc eſt canto ſuper lira et teſtudie. ut: Cithara
crinitus Iopas perſonat aurata:
Hæc uero que ſecuntur declinantur ut plurimū
in tertiis perſonis ſingularibus: quia ſemper ha
bent pro ſuppoſito Iouem ſiue deum: ut Hodie
fulminauit magnum fulmen: et pluuit magnos
imbres: et intellige: Iuppiter fulminauit et Iupi
ter pluuit: et ſunt hæc

Pluit	bat	pluuit	piouere
Fulminat	bat	uit	gittare ſaette
Tonat	bat	tonuit	tonare
Grandinat	bat	auit	piouere grādine
Ningit	bat	xit	neuicare
Corruſcat	bat	uit	balenare
Dieſcit	bat	ſine preterito	farſi di

Vesperascit bat aduesperauit farsi sera
Serenat bat auit farsi sereno
Et similia que non semper habent hunc construendi modum :. Nam apud Valerium atq; Liuium: Et carnibus et lapidibus pluisse reperies:

Varta spēs neutrorum a parte ante regit nominatiuum persone patientis et a parte post ablatiuum sine prepositione uel accusatiuū cum ob uel propter persone agentis: Ut magister gaudet discipulo diligenti: Et tu tabescis ocio uel propter ocium: Et sunt hec

Gaudeo	es	sus sum	o rallegrarsi
Doleo	es	lui itum	dolersi
Mæreo	es	sine preterito et supīo piāgere	
Caleo	les	lui	o diuentare caldo
Frigeo	es	gui	o diuentare freddo
Nigreo	es	grui	o diuentare nero
Rubeo	es	bui	o arrossire
Albeo	es	bui	o diuentare bianco
Palleo	es	lui	o impalidire
Vireo	es	rui	o diuentare uerde
Rigeo	es	gui	o interigiarsi
Tumeo	es	ui	o
Turgeo	es	gui	o gonfiare

Torpeo	es	ui	o
Pigreo	es	gui	o impigrire
Macreo	es	ui	o diuentar magro
Pingueo	es	ui	o ingrassare
Splendeo	es	ui	o
Fulgeo	es	xi	o risplendere
Superbio	is	biui	itum diuentar superbo
Egreo	es	ui	o infermare et ē animi
Egroto	as	aui	atū infermare et ē corporis
Frondeo	es	dui	o mettere le foglie
Tabesco	scis	tabui	o intisichire
Areo	es	rui	o seccarsi
Madeo	es	ui	o bagnarsi et īmollarsi
Humeo	es	mui	o inhumidirsi

Humeto uero cum accusatiuo construitur: et ē actiuum

Vinta species neutrorum: que a quibusdā neutra passiua dicuntur: quia in uoce actiua passiuam habent significationem et cōstructionem: A parte ante construuntur cum nominatiuo persone patientis: et a parte post cum ablatiuo cum a uel ab persone agentis sicut uerba passiua. Vt tu uapulasti a magistro: et Lepidus exulauit a senatu: hic sunt hæc

Vapulo	as	aui	atum essere battuto

Exulo	as	aui	atum	essere sbandito:
Veneo	es	iui	num	esser uenduto
Nubo	bis	psi	ptum	esser maritato
Fio	fis	fcũs	sum	esser facto
Liceo	es	cui	itum	esser stimato:

Vt tu parui licebis a me. i. astimaberis

Hæc dicuntur neutropassiua: quæ in preteritis perfectis et inhis quæ descendunt ab eis habent supletionem participii et uerbi substantiui: sicut uerba passiua

Gaudeo	des	sus	sum	rallegrarsi
Fio	fis	factus	sum	esser facto
Soleo	es	litus	sum	solere et esser uso
Audeo	es	sus	sum	hauere ardire
Fido	is	sus	sum	fidarsi

Quæ uerba et diuersarum sunt spetierum: et diuerse construuntur. Vt Gaudeo diuitiis/ a deo fiunt omnia: Audeo res magnas: uel Audeo pugnare cum hoste: Soleo legere: Fido tibi uel te illi uel illo

exta species neutrorum a parte ante habet nominatiuum persone agentis. et post se non regit casum: quia sunt absoluta: Vt discipuli ludunt in scolis/ Vbi magister cessat foris: Et sunt hec

Sto aſ ſteti ſtatū ſtare et ſtar ritto
Maneo eſ anſi o ſtare fermo
Conſiſto iſ ſtiti o
Siſto iſ ſteti o fermarſi
Siſto uero ſtatui ſtatutum per fermare
actiuum eſt
Siſto ſiſtiſ ſtatui ſi tranſeat atq; ſtatutum
Sed ſi non tranſit dicito ſiſto ſteti
Sum eſ fui o
Exiſto tiſ extiti o eſſere
Viuo uiſ xi ctum
Dego giſ egi o uiuere
Vigilo aſ aui atum uegliare
Dormio iſ iui itum dormire
Sedeo eſ edi eſſum ſedere
Quieſco ſciſ cui etum
Requieſco ſciſ eui etum riposarſi
Iaceo eſ cui o iacere
Cubo baſ bui itum dormire
Excubo baſ bui itum far la guardia
Accumbo biſ bui itum porſi et ſedere a
Diſcumbo biſ bu itū tauola et mãgiare
Recūbo biſ bui itum giacere apogiato giu
Recubo baſ baui atu giacere uolto in ſu:
Sterto tiſ ſterti o ruſſare

Oſcito aſ aui atum ſbadiglare
Screo aſ aui atum ſpurgarſi
In his et aliis quæ ſignificant ſtatum in loco: lo cus ponitur in genitiuo aduerbialiter: Si fuerit nomen propriū loci et ſimplex prime uel ſecunde declinationis ſingulariter declinatum: ut Bononia. Roma. Florentia. Piſtorium: Mediolanum: Patauium: ut ego fui rome bononie florētie: Dormiui Mediolani: piſtorii: patauii: Sed ſi locus fuerit tertiæ decliationis uel pluraliter declinetur: Sicut Carthago: Tibur: Neapolis: Auinio Piſæ: Senæ Venetiæ Athenæ Thebæ: Pone locum in ablatiuo aduerbialiter: Vt ego habitaui Carthagine Tibure Neapoli Auinione. Et ſtudui Piſis Senis Venetiis Athenis ſeu Thebis. Nomina uero locorum compoſita Sicut Petraſancta: caſtrumfrancum Forum uetus. Nomina apellatiua: Sicut: Vrbs oppidum Templum Ager Forum.
Nomina regionum. Sicut Italia: Gallia: Hiſpania Germania Græcia Aſia Egyptus
Nomina prouinciarum: Sicut: Tuſcia: Flaminia Apulia Liguria
Nomina inſularum. Sicut Sicilia: Creta. Rhodos Delos Sardinea

ponantur in ablatiuo cum prepositione in: Vt ego fui in petra sancta: in templo: in italia: ĩ lyguria: in Rhodo seu Sicilia / nominaliter:
Dicimus etiam Fui apud Cesarem: Cænaui apud Pompeium: et expectaui te apud forũ seu portam. Dic tamen: Ego ero domi: Tu eras militiæ et iacebas humi / aduerbialiter: Sic et ruri in datiuo: et non rure. quanuis sint apellatiua: tamen ponũtur ueluti propria et simplicia

Eo	is	iui itum	andare
Pergo	is	prexi tum	andar uia
Ambulo	as	aui atum	andare aspasso
Propero	as	aui atum	andare infretta
Migro	as	aui atum	andare a stare
Comigro	as	aui atum	andare con la fa

miglia: Vt. Frater meus comigrauit Romam seu Neapolim

Ascendo	is	di sum	salire
Nauigo	as	aui atum	nauigare
Transfreto	as	aui atũ	passare p mare
No	nas	naui natum	
Nato	as	aui atum	notare
Volo	as	aui atum	uolare
Volito	as	aui atum	suolazare
Curro	is	cucurri sum	correre

In his uero et aliis significantibus motum ad locum: locus ponitur in accusatiuo aduerbialiter si fuerit nomen proprium loci et simplex: ut Ego ibo Romam: Et tu iuisti Neapolim seu Venetias: Sed apellatiua Composita Nomina regionum: prouinciarum: insularnm ponantur in accusatiuo cum ad uel in: ut Tabellarius ꝓperat in Galliam seu in liguriam: Et ego uado in uel ad forum uetus: ad templum: ad agrum cum similibus. Dic uado ad magistrum ad patrem ad equum cum ad. Sed aduerbialiter dicas Eo domum Rus Militiam atq; humũ: Si uero dixeris. Ibo in militiam ad domum ad Messanã ad Romam / stant nominaliter: et reguntur a suis prepositionibus. sine prepositionibus uero ponuntur aduerbialiter: Ut supra

Venio	nis	eni	entnm	uenire
Redeo	des	iui	itum	
Remeo	as	aui	atum	
Reuerto	tis	ti	sum	tornare
Abeo	is	iui	itum	
Discedo	dis	ssi	ssum	
Recedo	is	ssi	ssum	partirsi
Descendo	is	endi	ensum	discendere
Labo	as	aui	atum	cadere giu ꝑ terra

Cado iſ cecidi ſum cadere
In his et aliis quæ ſignificant receſſum de loco locus ponitur in ablatiuo aduerbialiter ſi fuerit nomina propria urbium uel oppidorum: ut Venio Roma. Tibure: Piſiſ: Mediolano cum ſimilibus. Cetera uero ponũtur cũ prepoſitõe a: ab: e: ex: de: ut ego diſceſſi ex gallia Venio ab urbe: a ſenatu: a magrõ. Dic tamen / uenio rure Domo: Militia : Humo aduerbialiter ut ſupra
Tranſeo iſ iui itum paſſare
Et locum per quem ponimus in ablatiuo aduerbialiter ut ſupra: Vt tranſiui ſenis: Venimus agro Reatino: dicimus et per agrum Reatinum. per urbem cum prepoſitione. Dic etiam tranſiui Arnũ: et tranſnaui Tyberim: qui accuſatiui reguntur a prepoſitõe tranſ .i. iui tranſ arnum: naui tranſ Tyberim
Peragro aſ aui atum cercare paeſi: ut Alexander pagrauit oẽm aſiã cum accuſatiuo.
Sibilo aſ aui atum fiſchiare et zufolare
Himnio iſ iui itum anitrire et eſt equi
Latro aſ aui atum abbaiare
Rudo iſ di itum ragghiare
Garrio iſ iui itum cicalare
Ceſſo aſ aui atum badare in uano

Et alia huiusmodi quæ sine casu posita a parte post / dicuntur sexte spetiei : Sicut Caleo : Frigeo : Horreo cum similibus

Studeo es dui o studiare et attẽdere :
Et hoc uerbum potest esse secunde et tertie spẽi nã dicimus studeo philosophiã et philosophie :

Caueo es caui cautum sicurare o per dare sicurta . Neutrum est secunde spetiei : Vt si dixeris : Io ti prestero danari se tu mi sicuri prima : Dic latine Argentum mutuabo tibi / si prius mihi caues : Vnde Cautio la sicurta .

Caueo es caui autũ guardarsi
Et dicimus Caue illum et ab illo . et caue tibi et caue cadas et caue ne cadas

Valeo les lui litum ualere
Et pretium ponitur in accusatiuo : ut liber tuus ualet multum : parum : uel decem aureos : Vtimur tamen duobus genitiuis . s . tanti et quanti : Vt res tanti ualet quanti uendi potest : In cæteris pone pretium in accusatiuo

Valeo les lui itum potere
Et in hoc dicimus tantum et quantum : ut Nulla uis tantum ualet / quantum ualet patientia

Viuo is xi ctum uiuere
Et dicĩus Nestor uixit tertiam ætatem : figurate

idest uiuendo egit tertiam ætatẽ: Et sic Tertia ætas uiuitur idest uiuendo agitur.

Redoleo les lui itum gittare buono odore: ut Tu redoles unguenta et unguentis: et cum actõ et abltõ: Est enim quarte spẽi: et intelligitur prepositio propter. Sic dicimus doleo casum tuum: et doleo mortem filii

Hec uero defectiua dicuntur: quia non habent nisi ea que formantur a preteritoperfcõ: cũ sensu tamen presentis et imperfci tẽporis: ut io mi ricordo della lectione: Dic Memini lectionem Io mi ricordauo: ego meminerã. Io mi ricorderò: Ego meminero: cum futuro subiũctiui: Seruiũt suis et alienis temporibus: Et sunt hæc quatuor: Memini: quod est neutrum et construitur cum gtõ et actõ. Odi Noui et Cepi. Actiua sũt et cum actõ construuntur: Vt ego odi ꝓfanum uulgus: et Cepi magnũ opus: Vnde est participium significationis passiue: Ceptus ta tũ: incominciato Vt magister cæpit legere lectionẽ Et lectio cæpta est legi a magistro: idest iceqta

Sum es est multis modis construitur. Primo mõ Copulatiue: et tunc regit a parte post simi

les casus: Vt uirtus est etherna: et scimus deum esse omnipotentem. Secundo modo Possessiue et genitiuum regit a parte post: Vt haec domus est petri: et hic ager est romanorum. Tertio modo Acquisitiue: et datiuum habet: ut premium est uirtuti: et parua auctoritas miseris. i. uirtus habet premium: et miseri paruam habēt auctoritatem. Quarto modo Effectiue: Vt omnia sunt uoluntate diuina. Quinto modo cum prepositione: ut Dona haec sunt a Phedria: Et eras in foro: ad portam: seu apud Cesarem. Vltimo/ Absolute: Vt deus semper fuit: et semper erit. Dicimus etiam Tu es magno īgenio et magni ingenii cum gtō et abltō. Et ego sum curae superis: et tu fuisti mihi impedimento/ cum duobus datiuis

Omune uerbum est quod in or naturaliter desinens: actiuā et passiuam habet significationem et constructionem. ut Deus largitus est homini animum īmortalē. Actiue Animus imortalis largitus est homini a deo/ Passiue: et sunt decem huiusmodi.

Largior	iris	itus sū	donare esser donato
Experior	iris	ptus sū	prouare esser prouato

Veneror ariſ atuſ ſũ honorare eſſer honorato
Moror ariſ atuſ ſũ ĩdugiare eſſere ĩdugiato
Oſculor ariſ atuſ ſum baciare eſſer baciato
Hortor ariſ tuſ ſũ cõfortare eſſer cõfortato
Criminor ariſ atuſ ſũ ĩcolpare eſſer incolpato
Amplector eriſ xuſ ſũ abraciare eſſer abraciato
Interpretor ariſ atuſ ſũ exporre eſſere expoſto
Hoſpitor ariſ atuſ ſũ abergare eſſer abergato:
Que quidẽ uerba his duobuſ uerſibuſ ɔtinẽtur
Largior experior ueneror moror oſculor hortor
Criminor amplector ĩterpretor hoſpitor adde

eponens uerbum eſt illud quod inOr natu raliter deſinenſ/ Vnam tantum ſignifica tionem retinet actiuam uel paſſiuam: Vt Orior et ſequor: Et ſunt ſex ſpeties deponentiũ quae ſecuntur conſtructionem uerboꝝ neutroꝝ.

Rima ſpetieſ deponentium a parte ante cõ ſtruitur cum Nominatiuo perſone patien tiſ: et poſt ſe uult genitiuum uel ablatiuũ Vt ego fungor officio meo : et deuſ miſeretur humani generiſ.

Vtor eriſ ſuſ uſare et adoperare:
Vt io uſero diligentia nel facto tuo.

Ego utar diligentia in re tua : Et tu poco adopi longegno nelle gran cose : Tu parz uteris ingenio in magn s rebus

Fruor erif fretus uel fruitus usare cō laīo et godere cose incorporee Vt io godo lamicitia de buoni: Fruor amicitia bonorum Tu ti godi el piacere della uilla : Tu frueris uoluptate ruris: Et fruemur deo inpatria beatorum: inest enī uoluptaf animi in fruendo

Fungor eris functuf usare magistrati et cose dobligationi : Vt se coloro equali usono emagistrati usassino el debito loro / eglino piu spesso adoperrebono le uerghe et lescure: Si illi qui funguntur magistratibus : fungerentur officio : sepius uirgis et securibus uterentur

Vescor erif sine supino mangiare o usare cose da mangiare : Vt Gliantichi non usauono lherba cruda. Prisci non uescebantur crudo olere : Sic uiuentes uescuntur aura

Potior tirif uel terif potitus usare et godere ꝑ occupatione: Vt Cesar potitus est imperio et ille potitur uxore inimici : Et potior potest esse tertiæ et quartæ coniugationis : sed in īfinito dic potiri et non poti

Abutor erif suf Vsare male etadoperare

arrouescio et per lo contrario: ut Tu abuteris in genio: pecunia: sermone latino
Defungor eris ctus finire Vt presto colui finira la uita: Ille mox defungetur uita .i. mori etur: Vnde Defuncti qui uita ecesserint: siue qui uitam terminauerint: et qui etiam negocia sua expediuerint penitus: Terentius. Defunctus iam sum nihil est ꝙ dicat mihi .i. Iam egi et expediui fabulas quas reprehendis
Misereor eris sertus hauere misericordia: et in hoc utimur gtō: Vt deus misereatur nostri dicitur: et nobis cum datiuo: licet raro
Dominor aris atus signoregiare: cum genitiuo: ut Guardati che la iniquita non ti signo regi: Caue ne dominetur tui iniquitas: Vtimur et datiuo. Virg. Victis dominabitur argis: et cū prepositione: Salustius Fortuna ī omni re dominatur Cicero tamen passiue dixit: O domus antiqua heu q̄ dispari dominaris domino:
Reminiscor eris sine supino
Recordor aris atus ricordarsi
Obliuiscor eris blitus Dimenticare
Et in his tribus utimur gtō et actō: Vt Vir bonus reminiscitur accepti beneficii: et acceptum beneficium: et obliuiscitur iniuriarū et

aquifinna

et iniurias : Sed cum actō est tertiæ ſpetiei.

Ecunda ſpeties deponentium conſtruitur a parte ante cum nominatiuo perſonæ agē tis: et a parte poſt cum datiuo perſonæ pa tientis : Vt Ego auxilior tibi : et medicor franci ſco: & ſunt hæc huiuſmodi

Auxilior arif atuſ aiutare

Opitulor arif atuſ porgere aiuto

Patrocinor arif atuſ aiutare iniudicio

Eſt enim patrocinari / patroni officium preſtare

Suffragor arif atuſ aiutare con uoce

Ouero con le faue: Vnde ſunt ſuffragia lifauori delle uoci ouero lefaue: ut Ilconſiglio mha abſo luto con tutte le faue nere : Dic : Senatus me ab ſoluit omnibus ſuffragiis. Et tu hai biſogno del le trentaſei faue: Latine dicas : Eſt opus tibi ſex et triginta ſuffragiis.

Adminiculor arif atuſ aiutare et ſoſtenere

Vnde adminiculum lappogiatoio : quemadmo dum pali ſeu pedamenta uitiū adminicula ſunt Vt ſi dixero. Elpiſello cerca doue appiccarſi : Dic Piſum querit adminicula ; et ſic de aliis.

Medeor eriſ ſine ſupino

Medicor ariſ catuſ medicare

Et potes dicere: Ego medeor uel medicor tibi et te cum actō : et tunc eſt tertiæ ſpetiei. Virg. ta

men usus est Medico cas in primo georgicorū
Semina uidi equidem multos medicare serētes.
Et nitro prius et nigra perfundere amurca:
Blandior iris ditus lusingare
Adulor aris atus dar soie et
parlare alla uoglia daltri
Assentor aris tatus lodare sopra douere
Est enim pessimum genus assentatorum
Assentior iris sus accōsentire: Est ēt assen
tio neutrū secūdæ spetiei ꝓ eodem significato.
Aduersor aris tus
Contrarior aris tus contraporsi
Moderor aris tus temperare
Prestolor aris tus aspectare
Sed cum hoc uerbo utimur etiā accusatiuo: Vt
prestolor tibi et te: Sed tunc tertiæ est spēi.
Insidior aris atus por aguati et tradire
Insidiæ insidiarum gliaguati et tradimenti
Iniurior aris atns fare ingiuria
Obsequor eris cutus Compiacere
Amicor: & inimicor passiua sunt ab his uerbis
amico et inimico: quæ actīa sunt tertiæ spēi: Vt
io faro chel signore ti sara amico: dic latīe Ego
amicabo tibi prīcipē. Passiue: prīceps aīcabitur
ame tibi: et tu mai fcō nīco del maestro: tu inīca
sti me preceptori et inīcatus sū abste preceptori

Gratificor arif atus contentare fecondo la petito. Gratum facere uero utilitatẽ confiderat Nã Egroto petẽti aquã nociturã / fi denegemus rẽ illi gratã facimus: at fi demus / gratificamur
Gratulor arif atus ralegrarfi per lutili ta et honore dalcuno: Vt io mi rallegro per tuo amore: Ego gratulor tibi. Sed caufa gratula tionis ponitur in ablatiuo fine prepofitione. Vt io mi ralegro teco della tua uirtu: Ego gratu lor tibi tua uirtute: et ob tuam uirtutem.

transitiuer

Ertia fpeties deponentium eft quæ aparte ante conftruitur cum nominatiuo perfone agẽtis: et a parte poft cum accufatiuo per fone patientis. Vt ego fequor ftudia. Et funt hæc

Sequor erif cutus feguire et andar dietro.
Profequor eris cutus andar drieto cõ affec to: et feguitare cofa incominciata
Perfequor erif cutuf
Infequor erif cutuf feguire cõ malignita
Imitor ari tatuf feguire lexemplo daltri
Aggredior erif effuf affalire et in
Adorior irif ortuf cominciare

Solor arif atus
Confolor arif atuf confolare
Conor arif atuf
Nitor erif nixuf fforzarfi
Enitor erif nixus fforzarfi et partorire
Populor arif tuf mettere a facchо
Predor arif atuf et predare
Mentior irif tituf mentire
Metior irif menfuf mifurare
Metor arif tatus eleggere luogo apto:
Vnde Caftrametari eft ad caftra locum oportunum eligere
Mereor erif rituf meritare
Dicimus etiam Mereo es rui itum pro eodē significato: ut Tu meruifti feu meritus es coronam. Mæreo autem cum diphthongo preterito et fupīo caret et marcefcere fignificat ut Varro inquit: quod neutrum eft quarti ordinis
Reminifcor erif fine fupino
Recordor arif atus ricordarfi
Obliuifcor erif oblitus dimenticare
Sed hæc tria poffunt habere poft fe genitiuum:
Vt dictum eft in prima fpetie
Venor arif atus cacciare.

Aucupor arisatus uccellare
Piscor aris atus pescare
Expiscor aris atus pigliar pesci
ut Tu peschi lāprede et pigli barbi: tu piscaris
murenas et barbatulos expiscaris
Arbitror aris atus
Reor reris ratus pensare
Aspernor aris atus sprezare
Ordior iris orsus ordire et
Exordior iris orsus incominciare
Meditor aris atus pensare
Cantare et exercitare
Assequor eris cutus
Consequor eris cutus
Adipiscor eris adeptus acquistare
Nanciscor eris nactus abbattersi et trouare
acaso. Nanciscimur enim seruos discipulos fili
os et uxores cum similibus
Misereor aris atus hauer misericordia:
Misereor.n.cū gtō construitur ut ī prima spē.
Liceor eris citus
Licitor aris atus incantare Ouero sti
mare cose che si uendono allo incanto: Vbi sem
per augetur pretium. unde etiā dicitur Auctio.
Qui uero pretium augent/licitatores nominan

tur: Liceo autem neutrum est quinte spetiei

Sortior	iris	tus	gittare sorte
Patior	iris	itus	diuidere
Frustror	aris	atus	beffare
Speculor	aris	atus	guardare discosto

Cum similibus

Varta speties deponentium a parte ante construitur cum nominatiuo personæ patientis: et a parte post cũ abltõ sine prepositõe uel actõ cum ob uel propter personæ agẽtis: ut lhuomo sauio non si contrista delle cose aduerse: ne si rallegra delle prospere. Vir sapiens non contristatur rebus aduersis: neq; letatur prosperis

Lætor aris tus rallegrarsi nel uolto. Nam gaudeo gaudes significat rallegrarsi nel cuore: Sic letitia est in uultu. Gandium uero in corde

Glorior	aris	atus	gloriarsi
Indignor	aris	atus	exdegnare et
Stomachor	aris	atus	stomachare

Morior eris uel iris mortuus sum Per morire. tam tertiæ q̃ quartæ coniugationis

Irascor eris iratus adirarsi

Sed persona cui irascimur / ponitur

ponitur in datiuo ut io madiro alle uolte teco p
la tua negligentia : Dic : Ego irascor tibi inter
dum tua negligentia

Expergiscor	eris	experrectus	destarsi]
Inebrior	aris	atus	inebriarsi
Tristor	aris	atus	dolersi et
Contristor	aris	atus	contristarsi
Miror	aris	atus	
Demiror	aris	atus	
Admiror	aris	atus	marauiglarsi
Queror	eris	questus	ramaricarsi
Lamentor	aris	atus	lamentarsi
Verecundor	aris	atus	uergognarsi
Infirmor	aris	atus	infermare

Vinta speties deponentium aparte ante cō
struitur cum nominatiuo persone patiētis
et a parte post cum ablatiuo a uel ab ex uel
de mediante persone agentis : ut Iuppiter natus
est ex Saturno : et filii probi nascuntur ex pro
bis parentibus. Et sunt hæc.

Orior	iris	ortus	
Exorior	iris	ortus	
Nascor	eris	natus	nascere
Patior	eris	passus	patire

Sed cum hoc uerbo patior utimur ēt actō: ut Petior frigus et calores: Et christus mortē passus est a iudeis: Vnde cōponitur Perpetior ris perpessus pro eodem significato

Exta spēs deponentium a parte ante regit ntūm: a parte post non regit casū sine prepositione: ut Tu luctaris cum illo: et ille nugatur in scholis

Luctor arif atuf resistere et sforzarsi

Altercor arif atuf contendere

Inuenies tamen Alterco: af: neutrum: Vt apud Terrentium: Tu altercasti cum patre dudum.

Labor erif lapsus sdrucciolare et cadere apoco apoco: ut penna et cælum

Labo af neutrum per cadere auntracto: Virg Labat ariete crebro ianua. inde Labasco

Tumultuor arif atuf far tumulto et romoregiare. Est enim tumultus subita excitatio belli: quasi tumor multus.

Auguror arif atuf cattare augurii. Ex garritu enī auium augures futura predicebant

Ominor arif atus

Vaticinor arif atus

Ariolor arif atus indouinare

Et in his etiam utimur actō: Vt ego auguror

ſeu Ominor tibi malum.
Auguro: aſ: neutrũ / ſignificat īdouinare nellaĩo
Ruſpor aris atuſ razolare
Et ad aueſ pertinet et gallinas
Cachinnor ariſ atuſ ridere molto
Vnde Cachinnuſ el troppo ridere
Gradior eriſ greſſus andare
Proficiſcor eriſ profectus andare dilunge
Congredior eriſ ſſus uenire inſieme
alle mani o a parole
Verſor ariſ atus praticare
Et exercitarſi: Vt io poco practico il palagio:
Ego parum uerſor in curia. Tu ſempre ti ſei
exercitato in philoſophia: Tu ſemper uerſatus
es in ſtudiis bonarum artium
Conuerſor ariſ atuſ conuerſare
Ingredior eriſ ſſuſ entrare
Egredior eriſ ſſuſ uſcire
Regredior eriſ ſſuſ
Reuertor eriſ ſſus ritornare
Dicimus etiam reuerto tis neutrali litteratura
Graſſor ariſ atus aſſalire cum furia
Philoſophor ariſ atuſ attendere aphiloſophia
Grãmaticor ariſ atuſ attẽdere a grãmatica
Ratiocinor ariſ atuſ far conti et diſputare:

Versificor	aris	atus	fare uersi
Queror	ris	stus	ramaricarsi
Lamentor	aris	tus	lamentarsi
Vagor	aris	atus	
Spatior	aris	atus	andare aspasso
Nugor	aris	atus	dire frasche et ciancie
Prelior	aris	atus	combattere
Castrametor	aris	atus	accamparsi
Rusticor	aris	atus	stare in uilla
Ringor	eris	rictus	rīghiare et ē canis irati
Lacrimor	aris	atus	lacrimare
Vociferor	aris	atus	gridare

Haec uero dicuntur uerba uocatiua. s.

Vocor	aris	atus	
Dicor	eris	ctus	
Nominor	aris	atus	
Nuncupor	aris	atus	
Apellor	aris	atus	esser chiamato

Et haec ponuntur copulatiue: Vt Ego uocor Gaspar. Et tu diceris Robertus. Dicimus etiam latine: Est mihi nomen Gaspar: et est mihi nomen Gaspari: Virgilius. Cui cognomen Iulo Additur. Voco uero Dico Nomino Apello sunt Actiua: Et sic habent passiua: et

ab his differũt: ut Ego uocor a te: et nomen meum nominatur ab illo: et sic de reliquis

E uerbis personalibus satis est dictũ superius: quorum quinq; sunt genera. s. Actiuum Passiuum Neutrũ Comune et Deponens Quæ hñt duos numeros et tres personas:
Nunc uero de impersonalibus dicendum est.

Mpersonale uerbum est illud quod caret numeris et personis: Vt amatur: et oportet. Et a parte ante construitur cũ obliquo Est aũt duplex uerbum ĩpersonale: Actiue uocis: s: et passiue. Impersonale passiuæ est illud quod desinit in tur: Vt Legitur et Aratur: Et aparte ante construitur cum abltõ a uel ab mediante: et post se regit casum sui uerbi. Vt ego eo in senatum: A me itur in senatum: Ego seruio tibi: a me seruitur tibi: Sed inhis quæ descẽdũt a uerbis actiuis et a neutris tertie spetiei / si ponatur persona patiens / fiat latinum passiuũ: Vt Amo Socratem: a me amatur socrates: et nõ socratem. Aro terram / ame aratur terra et nõ terram: quoniã actiua et neutra tertiae spetiei habent passiuum. Sed cetera minime: Sed sine per

ſona patiente / recte dices : A me legitur : ab illo aratur : ate ſcribitur. Et omnia imperſonalia paſſiue uocis deriuãtur aut ab actiuis : aut a neutris ſecundæ tertiæ et ſextæ ſpetiei : ut Legitur Studetur Aratur Curritur. Sed amatum eſt : itum ē curſum eſt quæ ſunt preterita : intellige ſimul coniunctum ꝓ una dictione : et uno uerbo : nec amatum per ſe et eſt : per ſe. Sicut in uerbo paſſiuo / ubi eſt participium et uerbum ſubſtãtiuum .ſ. Amatus fui cum cæteris.

Mperſonale uero actiue uocis eſt quod deſinit in t ut Penitet et Oporret : quæ ãte ſe regunt actũm et poſt ſe gtũm uel infinitũ : ut illum tedet ſtudii ſeu ſtudere : et ſunt hæc

Tedet	bat	perteſum eſt	rincreſcere
Pænitet	bat	penituit	pentirſi
Pudet	bat	puduit	
Piget	bat	piguit	uergognarſi
Miſeret	bat	miſertũ eſt	hauer miſericordia
Oportet	bat	oportuit	biſognare

Sed oportet poſt ſe ſemper habet infinitum : Vt nos oportet ſemel mori : et chriſtũ oportuit pati crucem. Pudet uero interdum actiuam hēt conſtructionem : ut me pudent tui mores : et deſine loqui quod pudeat audientes

Intersum.es.fui.plura significat: Primo enim per apartenere et essere utile: Et tunc neutrũ est primæ spetiei: et ante se regit ntũm uel infinitũ loco noiatiui: et a parte post construitur cũ gtõ et quinqꝫ abltis.s.mea/tua/sua/nostra et urã: cuia
Vt honestas seu honestæ uiuere interest nostra et omnium: Nec inconueniens uideatur ĩfinitũ pro ntõ poni: quod sæpe accidit in uerbum sum es est: Dicimus enim: Currere est difficile egro to: et recte ualere est res grata mortalibus: Per sius: Scire tuum nihil est: Cicero libro tertio de officiis. Detrahere alteri magis est contra natu ram q̃ mors q̃ paucitas: De qua re satis est supe rius dictum in neutris
Intersum es fui per ritrouarsi et esser presen te: et tunc neutrum est secundi ordinis et dtũm regit a parte post: Vt Tu non ti sei hoggi ritro uato alle nostre disputationi: Tu hodie non in terfuisti disputationibus nostris. Intersum inter res/ĩterfui/per esser differentia: et tunc neutrũ est sextæ spẽi: ut Nihil interest inter honestum et utile.i.nulla differentia est: et intelligens in terest a stulto.i.differt. Intersum: es: fui: esse re discosto: eiusdem spetiei: ut Italia multum interest ab egypto.

Placet Libet Liquet Euenit Contingit : et simi
lia neutra sunt secundæ spẽi : sed aliquando infi
nitũ hñt pro ntõ : ut Vita seu uiuere placet om
nibus : ut dictũ est ĩ secunda spẽ neutroꝝ.
Iuuat : Decet Delectat / Actiua sunt : et ntũm re
gunt uel infinitum a parte ante : Horatius. Me
nec femina nec puer : nec certare iuuat mero : V
bi certare pro nominatiuo ponitur. sicut si dixe
ro. Nec studiũ philosophiæ nec legere historias
delectat illum. Dicimus etiam conuenit inter
nos : Sic conuenit inter illos. Et intelligitur no
minatiuus : animus uel sententia : quemadmodũ
dicimus : Sic habet et intelligitur : Res sic se hẽt

Ec tria uerba Benefit Malefit Satisfit :
habent litteraturam impersonalium uocis
actiue : Sed significationem et constructi
onem habent impersonalium uocis passiue : Vt
Io fo bene a ognuno Ego benefacio omnibus.
a me benefit omnibus Ego satisfaciam tibi
A me satisfiet tibi / Sicut Ego seruio tibi / A me
seruitur tibi Nam benefacio Malefacio Satisfa
cio Neutra sunt secundæ speciei / et declinabis
Benefit Benefiebat Benefactum est Et sic de re
liquis

nfinita uerborum personaliũ si casum hn̄t a parte ante habent actũm: et a parte post casum suorum uerborum. ut Intellexi diagorā negasse deos: et scio te studere philosophie: et Video franciscũ amari a socrate: et sic de cæteris.

nfinita impersonalium a parte ante et a pte post construuntur cũ casibus uerborũ suoꝝ. Vt uellem abste iri in senatũ: et cognosco illos pænitere suorum peccatorum: et sic de cæteris.

Erũdia quatuor casus habent: gtũm. dtũm actũm et ablcũm. Genitiuus regitur ab aliqua dictione precedenti ex natura causæ finalis: ut Veni cā studendi: uel ex natura habitus: ut peritus equitandi. Datiuus regitur ab aliqua dictōe: ut sum aptus legendo: uel idoneus scribendo. Actũs regitur a præpositōe ad uel inter: ut ad audiendũ et inter audiendũ. Ablatiuus ponitur absolute in cōsequentia: ut legendo discimus: uel cum prepositione: ut in dicendo et in legendo.

Vpina aũt duos casus hn̄t Actũm. s. et ablatiuum: ut Lectum: lectu. Actũs significat ad locum. Ablcũs de loco: ut Vado uisum: et uenio lectu: et idem est: uado amatum: qđ: uado ad amandum: Venio lectu: quod

Venio ad legendum. Ablatiuo uero utimur cũ Adiectiuo neutri generis. Vt Rarum inuentu. Dictu difficile: Mirabile uisu: Et omnia gerundia et supina quę ueniũt a uerbis actiuis et a neutris tertię spetiei: Actiuã et passiuaꝫ habent significationem. Et aparte post regunt casus suorum uerborum: Vt Io sono uenuto per uedere elmaestro: Dic Veni causa uidẽdi magistrũ: Io sono uenuto per esserẽ ueduto dal maestro: Passiue dicas: Veni gratia uidendi amagistro. Sic de cęteris: Vt tu es cupidus audiendi philosophos Et ille iuit ad supplicandum põtifici: gratia abundandi pecunia: et gaudendi priuilegio ĩmunitatis Sed si dixeris ueni causa uidendi tui: Et sum occupatus cura ad ministrã dę rei publicę Vel molestia educãdorũ filioꝝ: seu locandaꝝ filiarũ: cum similibus: Nomina sunt et uerbalia: non autem gerundia: Cũ post se gerundiũ constructionẽ habeat sui uerbi: Cicero: Equidẽ efferer studio uidẽdi patres nr̃os quos colui et dilexi: Sunt tñ qui dicãt illa esse gerũdia: et habere numeros Casus et Genera

f amularia uero dicũtur: ꝙ suis pareãt ĩfinitis. f. Incipio Desino Possũ Soleo Cupio Volo et debeo: Quę iuncta infinitis cõstru

untur ſicut uerba a qbus infinita illa deſcēdūt Vt ego uolo amare te: et uolo amari abſte. Nō poſſum obſequi tibi: quia debeo ſequi philoſophos: et eſt unum uerbum uolo amare: cōiunctum cum infinito ſub una conſtructione.

Si uero adiūcta fuerint infinitis uerboꝝ imperſonalium fiunt imperſonalia et declinantur in tertiis perſonis ſingularibus tantum: ut me incipit penitere conſilii: et uiros fortes non ſolet tedere laboris: et cras ſi pluuerit: non poterit iri Feſulas. Sed ſi dixeris Queſto freddo ci uorra rincreſcere: Dic latine: Hoc frigus uolet nos tedere ſui: ſeu ut nos tedeat ſui: ſic: Io tiuoglio rincreſcere: Ego uolo te tedere mei: et non me uult tedere tui: nec te uult tedere mei: quia nō eſſet uulgaris ſenſus idem et latinus. Perſona enim uolens in nominatiuo poni debet.

Elatiuum eſt ante latę rei repreſentatiuū
r Et relatio eſt ante latę rei repreſentatio:
Eſt autem duplex relatiuum ſubſtantię

.ſ. et accidentis. Relatiuū ſubſtantie eſt quod repreſentat antecedens nomen ſubſtantiuum: et ſunt hęc. ſ. Qui que quod: is ea id: Suus a um Gtō ſui. Ipſe a um. Ille a ud interdum ponitur relatiue: ut Ego doceo diſcipulos: Sed illi mi-

nus satisfaciunt preceptori: Interdum ponitur demonstratiue: ut Illa ancilla est Pamphili. Interdum discretiue: cum est antecedens relatiui: Vt ille qui currit / mouetur.

Sunt qui dicunt hæc esse relatiua substantiæ diuersitatis: scilicet Alius Alter Reliqus Cætera cæterum: Ceter uero seu ceterus non inuenitur. Referunt enim antecedēs genus uel spetiem: ut asinus comedit⁹ sicut cetera animalia. Vbi denotatur asinum esse animal: Et deus curat ethiopes sicut alios homines: ubi significatur / ethiopes esse homines: natura eorum nominum.

Sunt tamen qui illa negant esse relatiua / cum nulla ibi uideatur esse relatio

Relatiuum accidentis est qđ refert antecedēs nomen adiectiuū: et est duplex: Idētitatis et diuersitatis. Identitatis sunt Talis et qualis Tantus et Quantus: Tot et Quot: totus et quotus: totennis et quotēnis. totuplex et quotuplex: cuias te. cuius ia iū Huiusmodi et istiusmodi: Diuersitatis uero Aliusmodi et Alteriusmodi

Antecedentia horum relatiuorum Talis et qualis: sunt: Bonus: Doctus: Sapiens: Malus: Stultus: Albus: Niger: Acer: cum similibus significantibus qualitatem: Vt Nix est alba.

Quale marmor. et corui sunt nigri / qualis car bo: cum reliquis huiusmodi

Antecedentia horum relatiuorum / Tantus et quã tus: sunt: Magnus Paruus Crassus Altus Latus Bicubitus Tricubitus Decencubitus cũ cæteris significantibus quantitatem continuam: Vt ne mo fuit Magnus quantus Atlas: Et gigantes e rant corpore alto: quãte sunt quercus aut cupres si cum similibus

Antecedẽtia horũ relatiuorũ Tot et Quot / sũt Vnus duo tres decem multi pauci aliquot: cum similibus significantibus quantitatem discretã Vt nos sumus decem quot non estis uos: et mul ti fuerunt sapientes in græcia: quot non reperias in reliquo orbe Et habeo mille oues et quingẽ tos boues quot habuit Euristeus: Cũ cæteris ad hunc modum

Antecedẽtia horum relatiuorum Totus et quotus: sunt prius secũdus tertius decius uigesimus cum reliquis significantibus ordinẽ numeri Vt hic ẽ primus florẽtie quotus fuit Cæsar in urbe aut A lexander in grecia

Antecedẽtia horũ Totuplex et quotuplex: sunt Simplex duplex triplex quadruplex cũ simili bus significantibus quãtitatẽ formæ diuisibilẽ:

ut toga maiorũ nõ duplex erat / quotuplice utũtur homines nostri temporis: Et anima bruti nõ est triplex quotuplex nostra

Antecedẽtia horũ relatiuorũ Totuplus et quotuplus: s. Simplus duplus triplus quatruplus decuplus centuplus cum similibus significãtibus quantitatẽ ponderis uel mensuræ. ut Ager petri est duplo maior q̃ Francisci: quotuplus non est meus: et Fures triplum reddũt / quotuplum nõ sunt furati.

Antecedẽtia horũ relatiuorũ Totenis et quotenis: sunt: Vniennis biennis triẽnis decennis uigennis tricennis quadragennis cẽtennis cũ similibus: quæ ab annis cõposita numerũ annorũ significãt: ut Tu es tricẽnis: quotẽnes nos. Vnde deriuãtur hæc noĩa. s. Bienniũ triẽniũ quatrienniũ quinquẽniũ: quæ spatiũ annorũ significãt: neutri generis et substantiua.

Antecedẽtia huius relatiui: hic et hec Cuias et hoc cuiate: sunt Nomina gentilia deriuata a nominibus prouinciarũ uel regionũ: ut Italus: germanus. gallus: hispanus: grecus: tuscus: ligus: cũ reliquis huiusmodi: et noĩa patria a nomibus urbiũ uel opidorũ deriuata: Vt Romanus: Florẽtinus: uenetus / Patauinus: Arpinas / Rauenas

Et hæc duo pronomina nostras et uestras: ut ego sum italus uel romanus cuiates uos. Et tu bibis uinum nostrate: cuiate bibunt illi qui florentini sunt: cuiates nos sumus

Antecedentia huius relatiui Cuius ia um: sunt nomina possessiua deriuata a nominibus proprijs uirorum uel mulierum Vt Eneius a um euādrius a um: ab Enea et ab euandro: ut Hic ensis est euandrius: cuium est illud pecus. Et deniq; omnes genitiui possessiui: referuntur per huiusmodi relatiuum: ut Hæc domus est Socratis: cuia est illa uirgo. Vtimur et hoc relatiuo cum his uerbis interest et refert per essere utile: ut poco giouano gli studii a colui / alquale poco monta ouero poco e utile hauere imparato. Parū prosunt studia illi: cuia parū īterfuit uel rettulit didicisse: et sic de reliquis huiusmodi. Dices ēt ego sum albus uel magnus. et tu es huiusmodi: sic istiusmodi et eiusmodi siue illiusmodi: que omnia relatiua sunt accidentis identitatis. Sed si dixeris Coruus ē niger: et nix est aliusmodi: uel alteriusmodi / diuersitatem atq; inequalitatē significat. Hæc aūt relatiua accidentis incipientia a / c / uel a / q / possunt poni ēt interrogatiue et infinite: Vt dicetur infra cum de interro

gatiuis tractabitur.

Relatiua uero incipientia a T sic referunt: Ut si dixeris Nix est alba et tale ē marmor: et ego sum magnus et tantus es tu. Hic puer est decē nis et totennis ille: et sic de reliquis.

Et concordant relatiua accidētis cū substātiuo sequēti: sicut suus a um. ut Nix est alba qualia sunt marmora: Et Socrates docebat discipulos suos. Sic quoq3 concordant Relatiua substātię diuersitatis: ut Io lego andādo glialtri discepo li aspasso: Ego lego ceteris discipulis uagātib9.

Interrogatiuum est rei dubie uel tanq̄ dubie postulatiuum.

Interrogatio est rei dubie uel tanq̄ dubię postulatio. Est autem duplex Substantię et Acci dētis. Interrogatiuum substantię est qd̄ interro gat de nomine substantiuo: Ut Quis que quid: Et Uter utra utrum: Ut Quid est illud? Ani mal uel homo. Quis est hic? Socrates uel Pla to. Quę nam est hec mulier? Cornelia Uel Faustina. Uter uero interrogat de duobus tm̄ Ut Uter fuit doctior Socrates an Plato? Et uter duorum currit. Sed quis interrogat de duobus et pluribus: et significat Uter: chi de

due. Interrogatiuum accidentis est quod interrogat de nomine adiectiuo: Vt Qualis Quantus Quot Quotuplex Cum reliquis superioribus huiusmodi incipientibus a C uel a Q: Vt qualis est preceptor tuus?' Est doctus: Acutus: Albus. Quot discipulos habet?' Decem: uiginti uel centum. Cuias est?' Massanus Lunensis Italus uel Romanus. Cuiam domum habitat?' Euandriam uel Euandri: Et sic semper respondeatur per propria accidentia dicta superius in relatiuis.

Infinite ponuntur hę quoqȝ dictiones. f. quis et Vter: et incipientes a C uel a Q: ut nescio quis homo sis Aut qualis sis: Sic noui quot filios habeas: et cuiatem uxorem duxeris: cuȝ similibus.

d Istributiuuȝ nomen est illud quod est signum distributionis: Est autem duplex Affirmatiuum et negatiuum: Affirmatiua sunt. Omnis: Cunctus cūcta cunctuȝ Quisqȝ. Vterqȝ. Negatiua uero: Nullus: Nemo: Neuter: Sed uterqȝ et neuter sunt distributiua duorum: Significat enim uterqȝ luno et laltro: Neuter: ne luno ne laltro.

Artitiuũ nomen eſt quod ſignificat partitionem ut Alius/a/ud/reliqus/qua/qum Cætera ceterum: Pleraq; plerumq;: Quiſq̃: aliquis: Quiſpiam: Quilibet: Quiuis: unus duo multi cũ ſimilibus. Alter uero eſt partitiuum duorũ: et ſignificat lun de due. Interdum ponitur pro ſecundo. Sæpe idem eſt quod alius alia aliud. Quidam uero rem certiorem ſignificat: ut Quidã amicus meus hodie uenit ad me. Et oĩa diſtributiua et partitiua poſſunt poni cũ genitiuo ex natura partitõis: ut Quiſq; mortalium: et unus diſcipulorum: et quiſq; mortalis: et quiſq; diſcipuluſ: et una uirgo: et una uirginũ Et ſic de reliquis ad hunc modum.

Articipium eſt parſ orationiſ declinabiliſ partẽ accidentiũ nominiſ: partem accidentium uerbi capienſ. Habet enim a nomĩe Caſuſ et genera: a uerbo aũt capit tempora et ſignificationeſ: figurã uero et numerũ ab utroq;: Participia ſolum a uerbiſ perſonalibuſ deriuantur: Ab actiuo duo deſcendunt participia: ut Amanſ et Amaturuſ: Legenſ et Lecturuſ: Participia in anſ et in enſ preſentiſ temporiſ ſũt et preteriti imperfecti. In ruſ uero futuri: Vt amanſ: qui amat: et qui amabat: Amaturuſ qui

amabit Formantur aũt participia in ans et ens a prima persona preteriti imperfecti indicatiui modi mutata bam in ns ut amabam amãs/lege bam legens. Futuri participia formantur ab ul timo supĩo addita rus: ut Amatu/amaturus/lec tu rus. Ergo uerba quæ carent supinis non ha bent pticipia in rus. Actiua uero quæ supinis carent/Sunt Vrgeo/Linquo/Renuo/Respu o/Disco/Metuo/Timeo/Posco/Ambigo/ Caluo/et Glisco: Caluo idem est quod infamo Vnde Calumnia malitiosa: et mendax infama tio: Vt ait Nonius Marcellus. Glisco uero et cupere significat et crescere: Vnde Glires dic tos putant. Linquo compositum supinum ha bet Vt relictum relictu. Refello autem quod confutare significat/supinum non habet in usu. Participia tanq̃ adiectiua substantiuis adiũgun tur: a parte post uero regunt casus suorum uer borum Vt amans uirtutem: et studens philoso phiæ. Participium ut plurimum resoluitur in relatiuum et uerbum: ut legens/qui legit: Et re latiuum in resolutione semper est casus nomina tiui: aliter non fit latinum per participium: Vt La grammatica insegnata al discepolo e/utile: Ne dicas grammatica docta: quia relatiuum in

resolutione est casus accusatiui et non potest fieri latinum per participium: Sed dic. Grammatica quam doctus est discipulus/ est utilis: Et sic La cioppa uestita o spogliata a me e/ di grã pregio: Non dicas Toga induta seu exuta uel spoliata mihi: Sed toga quam uel qua indutus/ seu exutus uel spoliatus fui ego/ est magni pretii. Et sic de reliquis huiusmodi

A passiuis uerbis duo participia oriuntur/ preteriti perfecti et plusquam perfecti temporis:

Quod formatur ab ultimo supino addita / s /

Vt Amatu: amatus amata amatum. Lectu/ lectus lecta lectũ: Visu: Visus uisa uisum.

Et futuri tẽporis in dus. quod fit a genitiuo presentis participii mutata tis in dus Vt amans amantis amandus: Sic legendus Sic uidendus cũ cæteris: et sunt adiectiua trium uocũ: ut docendus da dũ: Sicut bonus na nũ. Quæ uero carẽt supinis non hẽnt nisi pticipiũ futuri in dus Vt Vrgeor Linquor cũ cæteris supra ĩ actiuis.

A neutris uerbis duo ut plurimum nascuntur pticipia: s: presentis temporis et futuri in rus: Vt seruiens seruiturus: Arans araturus: Sunt tamen quædã uerba neutra que habent tria pticipia: s. presentis. preteriti tẽporis et futuri: Videlicet

Gaudeo	Gaudens	Gauisus	Gauisurus
Audeo	Audens	Ausus	Ausurus
Soleo	Solens	Solitus	Soliturus
Fido	Fidens	Fisus	Fisurus
Placeo	Placens	Placitus	placiturus
Nubo	Nubens	Nuptus	Nupturus
Fio	Fiens	factus	futurus
Careo	Carens	Cassus	cassurus uel carititurus
Titubo	Titubans	Titubatus	Titubaturus
pateo	patens	passus	passurus
prandeo	prandens	pransus	pransurus
Ceno	cenans	cenatus	cenaturus
poto	potans	potus	poturus
Iuro	iurans	iuratus	iuraturus

Sed pransus: cenatus: potus: et iuratus Cōmunis sunt significationis: Vt ego pransus leporem: Et lepus pransus a me: Et quoniam uerba neutra tertii ordinis habent passiuum in tertiis psonis: habent et participia uerbi passiui: ut Aratus et arandus: Cultus et colendus: putatus et putandus cum reliquis eiusdem spetiei. Que uero carent supinis non habent nisi unum participiū presentis temporis: Vt Estuo Sterto Mico Strido uel strideo psallo Luo Spuo Fulgeo Lugeo: parco parcis peperci: parco uero parsi hēt psum

parſu. Supinis quoq̧ carent uerba neutra ſecũdæ coniugationis habentia preteritũ in/ui/diuiſa ſillaba: ſicut ſtudeo ui: caleo calui: Frigeo uero et frigui et frixi. Hinc excipiuntur hæc quæ ſupinum habent Placeo placitũ: Noceo nocitũ Oleo olitũ: doleo dolitũ: Pareo paritũ: Liceo licitũ: Valeo ualitũ: Taceo tacitum: Careo caritũ uel caſſum: Lateo latitum: unde latito taſ: Libeo libitũ: Pateo paſſũ quod datur huic uerbo et duobus aliis. s. pando et patior. Sum es eſt habet enſ et futurus: Enſ formatur a preterito ĩperfcõ erã/mutata ram in nſ/ Futuruſ uero a futum futu: quod non eſt in uſu: et datur huic uerbo ſum eſ eſt: et huic uerbo Fio fiſ.

Hæc uerba neutra/Triũpho aſ Regno aſ Liceo ceſ Erro raſ Laboro aſ Decurro riſ Paſſiuum non hñt: et tamen inueniuntur participia paſſiue ſignificationis Vt triũphatus erratus: regnatus: licitus: laboratus: decurſus. quæ participia dicuntur ſine uerbo: Vetuſtiſſimi autẽ addebant Occaſſus a um Senectuſ ta um: Diſceſſuſ a um: Intentus a um: Caſſuſ a um Quæ penitus abſoluerunt: Dicimuſ tamen obire mortem et munuſ: ſic mortem obitã et obitũ munuſ; Et cetera quæ copioſiuſ apud

priscianum libro undecimo uidere poteris
A comunibus uerbis quatuor participia oriūtur
Vt largiens largitus largiturus et largiendus.
Sed largiens et largiturus actiue tantum signi
ficationis sunt: Largiendus passiue tantum:
Largitus uero cōmunis est significationis. et sic
de reliquis huiusmodi:
A deponentibus tria descendunt participia: pre
sentis preteriti et futuri in rus: ut Sequens secu
tus et secuturus. Quæ carent supinis non hēnt
nisi participiū presentis tēporis/ sicut medeor:
Vescor Reminiscor Liquor ris p strugersi.
Inuenies participia preteriti tēporis significatio
ne passiua: ut Graditur uno comitatus Achate:
Sic sequendus auxiliandus: et similia si cum tē
pore significent participia sunt/ ab his uerbis se
quor/ auxilior: quæ olim fuerunt cōmunia. Sed
si exponātur per dignus a um. noīa sunt et uer
balia: ut Imitādus est socrates: idest dignus quē
homines imitentur: Sicut amādus/ dignus ama
ri. Meminens a meminebam: quod in usu nō
est: nec aliud habet participium: quia supino ca
ret: Cæpi uero tantū hēt ceptus a um. Noui: no
tus a um: Odi/ osus a um/ significationis acti
ue: Vnde Exosus et perosus: Plautus in Amphi

triōe: Inicoss sp osa obtuerier: ouidius: illa uelut crimen tedas exosa iugales: et in inferno sunt lucem perosi: et sic acctō iunguntur: Cum gtō uero nomina sunt ut dicit Seruius.

Participiū transit in nomen: si nō habeat post se casum sui uerbi: ut abundans lactis/ amans iustitie: patiens laboris cum similibus:

Si cōponatur: ut innocens et indoctus: non enim inuenitur/ innoceo neq; indoceor: a quibus uerbis formari possint. Si careat tēpore: ut amandi dignus amari. Si capiat formam comparatiui: Vt doctior et audentior:

Hæc quoq; noīa sunt quæ quāuis pticipiorum formā hēant/ sine tēpore tamen significāt et uerbo carent. Vt Galeatus scutatus Pileatus Tunicatus Manuligatus palliatus Trabeatus Citus: idest uelox Caligatus Gemmatus Baccatus paludatus Togatus prætextatus Comatus Brachatus penulatus soleatus Cristatus Hastatus Lunatus stellatus Litteratus Turritus Ceritus pellitus Cornutus Astutus Hirsutus cū similibus:

Onsequētia ē abltūs pticipii absolute positus breuitatis causa uel ornatus. ut orto sole fit dies. Consequentia resoluitur in has

coniunctões. s. Quando: Vt magistro uenięte discipuli tacent: quo absente fit strepitus ĩ scho lis. i. quando uenit et quando abest: Aliquãdo resoluitur in Dum: ut Legęte magistro discipu li tacent: i: dũ legit: Et flãte uęto / mouentur ar bores. Aliquando in Quanuis: Vt cras etiã nemine ueniente / legam: idest / quãuis nemo ue niat. Et extincto corpore / anima tamen uiuit: i: quanuis extinctũ sit: Interdum resoluitur in Postq̃. ut expleto buccolico / ĩcipiemus æneida idest postq̃ expletum fuerit: Interdum in / si / Vt libenter legerem te audięte idest si audires / et nullus labor esset preceptori / satisfaciente di scipulo idest si discipulus satisfaceret: Inter dum in Quũ: ut Consumptis frustra multis di ebus et laboribus Marius destitit ab incepto: i / qum consumpti essent frustra

Participium in relatiuum ut supra docui: et in has coniunctiones resoluitur: Vt legens multa intelligo: i: dum uel quando lego: Et corpus humanum ẽt mortuum non contemnatur: idest quanuis mortuum sit: Et digressus seu profec tus ex Aphrica una nocte perueni in siciliam. i. postq̃ digressus uel profectus sum ex Aphrica:

Et homo inſtructus bonis artibus nō timeret for
tunæ impetum .i. ſi īſtructuſ eſſet. cū ſimilibus
Si uero abltūs participii idem erit cum ſuppoſi
to uerbi / uon fiat latinum per conſequentiam:
Non enim dicimus ſocrate currente / ipſe moue
tur: Sed per participium dicito: Socrates currēſ
mouetur. Verum ſi diuerſa fuerint: recte dices
per ꝯſequentiam: ſocrate currente ego ſedeo: et
preceptore docēte / diſcipuli diſcūt: cū reliquis

Ncohatiua uerba ſunt: quæ initium actus
uel paſſionis ſignificant: ut caleſco: ideſt
incipio calere: Sic Ferueſco.i. feruere inci
pio. ſic Horreo horreſco: Frigeo frigeſco: Et ut
plurimum hæc uerba ſunt a neutris ſignificanti
buſ paſſionem. Quorum pleraqꝫ ſecundæ ſūt
coniugationis: Vt rubeo rubeſco: palleo palle
ſco: Marceo marceſco: Areo areſco: ægreo ægre
ſco: Torpeo torpeſco: Et aliquando ex aliis uer
biſ: ſed raro: Vt cupio cōcupiſco: Dormio dor
miſco: Labo labaſco: Integro integraſco: ſentio
ſentiſco: Hio hiſco per ſincopā: cum ſimilibus
formatis a ſecunda perſona preſentis indicatiui
modi addita co: Vt amaſ amaſco Ferueſ ferue
ſco: Et omnia incoatiua tertiæ ſunt

coniugationis: et ut plurimum carent preteritis et supinis: Nec passiuum habent: Sunt tamen positiua. quæ incohatiuorum formam retinent: Vt Pasco Posco Disco Quiesco Compesco a quibus si remoueas co nulla remanet secunda ꝑsona uerbi.

Meditatiua uero sunt quæ sui primitiui meditationem significant: ut lecturio: idest meditor legere: Sic parturio meditor parere: Esurio meditor esse: Et sunt huiusmodi uerba coniugationis quarte. et preteritis carent et supinis. preter esurio quod esuriui et esuritum facit: et participiũ esiturus habet: Hæc quoqꝫ passiuo carent.

Frequentatiua sui primiti frequentiã significãt Vt Dormito idest frequenter dormio: et lectito frequenter lego. Formantur ut plurimum a supino mutatione extreme/u/in o: ut scriptu scripto: Cursu/curso: Et omnia frequentatiua prime sunt coniugationis. Et si primitiuum habeat a/ in penultima supini/mutat eam in i correptam Vt imperatu imperito Rogatu rogito: Volatu uolito: Palpatu palpito. Si uero preteritũ in gi faciant/formant frequentatiuum a secunda persona presentis indicatiui remota. s/littera et

addita to: ut Lego legis legi legito: Sic ago gis agito Cogo gis cogito: fugio gis fugito: Adde quæro ris querito / ut differat a quæso quod que sito facit. Scitor et sciscitor deponentia sunt: quanuis scio actiuum sit. Virg. in. ii. enei: Tũ uero ardemus scitari et querere causas: Teren Quicquid id est procul hinc libet sciscitari. Egreo egroto facit: Sequor uero sector aris: ut differat a suo uerbali secutor toris: Et sunt fre quentatiua prime coniugationis: et faciunt ple raq; ex se passiuum

Desideratiua in so desinunt: Ut facesso Viso: idest facere et uidere desidero

Diminutiua uero in Lo desinunt. et sui primiti ui diminutionem significant. Ut Sorbeo sorbil lo: Garrio garulo: Tango titillo: Caluo cauillo remota. l: idest parum sorbeo: parum garrio: parum cauillo: parum tango.

Atronymicum: proprie Nomen ē deriua tũ a nominibus propriis uirorum signifi cans filium uel nepotem: seu filiam uel neptem. Nec te in primis lateat / patronymi ca a latinis nominibus non formari.

Est autem duplex: Masculini generis.s. et femi
nini. Omnia enim patronymica masculina de
sinunt in des: Vt priamides / æneades / titides /
et primæ sunt declinatiõis: Vt huius priamide
huius æneade: huius titide
Formantur patronimica masculina anominibus
prime declinationis: a gtõ mutata / e / in des / re
manente a diphthongi: Vt æneæ eneades Anchi
se anchisades. In secunda et in tertia declinati
one formantur aprimo casu desinente in / i / addi
ta des: ut priami priamides: nestori nestorides:
amphitryoni amphytrionides. Quæ uero faci
unt gtũm in ei diphthongum: conuertunt ei in
i / longum: et addita des faciunt patronimicum:
Vt Thesei thesides pelei pelides: Titei titides:
Inuenies tamen in patronymicis additas et sub
tractas litteras a poetis metri necessitate: Vt an
chisiades pro anchisades: phoetõtiades pro phoe
tontides Achilleides pro achillides: cum aliis
huiusmodi. Inueniuntur ẽt patronymica abu
siue deriuata a nominibus mulierũ: Vt ilia ilie
iliades.i. Romulus filius ilie: Sic maiades idest
Mercurius filius maie: Coronides Esculapius
filius coronis. Et cetera.
Et omnia patronymica substantiua sunt: ut Pri

Que i.ij. ultimũ mutat in.A. ut Menetij. Menetiades

amides.i.filius uel nepos priami: Nestorides/ filius uel nepos nestoris.

Patronymica interdum ponũtur pro nominibus patriis: ut Romulide pro romanis. Theside pro atheniensibus: sic et cecropide: Eneade et ꝓ troianis et pro romanis sepe: Lucretius: Eneadũ genitrix diuum hominũq; uoluptas Alma uenus:

Possessiua apud latinos interdum pro patronymicis habentur: Vt Emilianus Octauianus Saturnius.i.filius emilii octauii saturni.

Mitto abusiones: quæ in patronymicis apud poetas plurime inueniuntur

Feminina uero patronymica desinunt aut in is aut in as: tria uero in e productam.

Patronymica feminina in is in prima declinatione formãtur a gtõ mutata e in is: ut huius aneæ hæc æneis: huius anchise hec ãchisis.i.filia uel neptis enee uel anchise. Insecunda et in tertia declinatiõe a primo casu desinente in i addita s Vt huius priami/ hec priamis: Huius nestori/ hec nestoris: et in gtõ crescunt una sillaba: Vt huius priamidis: huius nestoridis. Sunt enim tertie declinationis sicut et patronymica in as: que formantur ut plurimum a nominibus in ius terminatis. Vt Antonius Virgilius: Antonias

Virgiliaſ: Et in gtō creſcunt ut huiuſ uirgilia diſ uel uirgiliadoſ: Antoniadiſ uel antoniadoſ: Sed uocatiuuſ fit a ntō remota s littera: ut o pri ami o uirgilia o colchi. Actūs ſingulariſ i em et in a Vt hanc priamidem et priamida. Accu ſatiuus pluraliſ in eſ et in aſ: ut haſ priamides et priamidaſ. Patronymica in e tria: Adra ſtīne Nerine Acriſione: ideſt filia uel neptiſ A draſti: Nerei: Acriſii: Quæ tria gtūm faciunt in eſ / accuſatiuum in em uel in en / cæteroſ ca ſuſ in e/ Inuenieſ tamen multa nomina gen tilia: quæ habent formam patronymicorum: Si cut Hemoniſ Theſſalis Colchis Argoliſ Troaſ Ias. Aliqua propria ut Bachiſ Doriſ Amarilliſ Pythiaſ: Sunt et apellatiua nimpharū: ut Ama dryaſ: ſeu dryaſ Nayſ uel nayaſ Oreas cum ali is ad hunc modum

Maſculina quoq; in deſ uirorum propria: Quæ patronymicorum formam habent. Vt Euripi deſ: Tucydides: Timarchideſ: quæ et prime. et tertie declinationiſ eſſe poſſunt: Vt Huius Timarchide et timarchidis: et ſic de reliquis.

De comparatiuis

Omparatiuum nomen est quod significat magis cum positiuo: Vt albior magis albus: et doctior magis doctus: Et declinatur hic et hec albior et hoc albius: hic et hec doctior et hoc doctius: Et deriuatur ab adiectiuis proprie/ recipiētibus magis et minus. ut Minus fortis et magis fortis: Ergo non formantur cōparatiua a relatiuis: neq; interrogatiuis: infinitis: distributiuis: partitiuis nominibus: neq; a pnomiuibus: quia non recipiunt magis et minus.
Et formantur regulariter comparatiua a primo casu desinente in/ i/ addita Or: Vt albus albi albior: Prestans prestantis prestanti prestantior: Et regunt ablatiuum sine prepositione ex natura comparationis: Vt sum prestantior te: et fortior illo.
Et potest habere alium ablatiuum ex natura excessus: Vt Sum multo doctior illo: Et tu es maior me duobus digitis: Et io ho tre piu di dugento pecore: Latine dicas: Habeo tribus plures ducentis ouibus: Vbi tribus regitur ex natura excessus: Ducentis uero ouibus/ ex natura cōparationis: Et dicimus/ Sum albior: uel magis albus te uel quā tu: Et intellige/ Sis/

Quia cũ hoc aduerbio q̃ semp est intelligendũ precedens uerbum : et sic copulat similes casus : Ut Magis amo te quã illum : magis seruio tibi q̃ illi / et malo amari abste / quã ab illo . Comparatiua regularia superant positiuum una sillaba : ut Albus albior : Doctus doctior : Excipitur iuuenis / iunior per syncopam . Bonus in regulariter habet⁹ melior : Malus peior : Magnus maior Paruus minor : Multum plus . Magnificus ma magnificentior . Munificus munificentior . Senex substantiuum est et masculinum . Format tamen comparatiuum senior masculini generis tantum : Sinister sinisterior et non sinistrior : Dester desteri desterior . Dexter uero dexri dextrior per / x /

Hec carent comparatiuo . s . egregius Pius Strenuus arduus Proprius Idoneus : et similia que habent uocalem ante us Ut continuus Assiduus : Fatuus cũ reliquis huiusmodi . In predictis cõsueuimus dicere : Magis pius : Magis idoneus cũ ceteris.

Neq̃ est indeclinabile : Format tamen Nequior et hoc nequius . Ocyor idest uelocior . a positiuo greco .

Ocya idest citus : seu uelox

Pluſ uero in ſingulari neutrũ eſt: Pluraliter uero eſt oïſ generis: ut hi et hæ plures et hæc pluria. Plus et minus iungũtur genitiuis ſingularis numeri: ut Habeo plus auri plus argẽti te uel q̃ tu: Sed habeo minuſ prudentie minus cõſilii/minus olei cum ſimilibus: Sed cum ſubſtãtiuis pluralis numeri: dicimus Plures et pauciores: ut Io ho piu libri di te: Ego habeo plures libros quã tu: et Tu hai meno figliuoli et meno amici: Tu habeſ paucioreſ filioſ et pauciores amicoſ. Sed ſi ſuſtantiuum fuerit ſingulariſ numeri cum gtõ recte dices. Io ho men grano et piu uino che io non ſoglio. Habeo minuſ tritici et pluſ uini ſolito uel quã ſoleã. Formantur comparatiua et ab hiſ prepoſitionibus: Vt ab

Infra	inferior	infimus ſuꝑlatiuum
Intra	interior	intimus
Extra	exterior	extremus
Poſt	poſterior	poſtremuſ
Ante	anterior	ſine ſuperlatiuo
Vltra	ulterior	ultimus
Supra	ſuperior	ſupremus
Prope	propior	proximus
Citra	citerior	citimus

A pridem aduerbio: prior. Cuiuſ ſuperlatiuum

est primus: Deterior / aptius: a deterus ra rum deriuatur / quo utitur Plautus: q̃ a uerbo detero ut prisciano placet: et significat / Deterior / Minus bonum / non peiorē: ut dicit Seruius et Nonius marcellus. Comparatiua aliqua diminutiua sunt: Vt a plus plusculus a um: et significat un poco piu: o alquanto piu: Vt Io harei bisogno dun poco piu dētrata: Dic: Esset mihi opus plusculo prouentu. A maius maiusculus a um: ut si dixero Tu se alquāto magior di me o tu se magioretto: dic: Tu es maiusculus me: a grandius: grandiusculus: ut Thais q̃ ego sum grandiuscula est: Et regunt comparatiua casum sui positiui: ut tu se piu pieno di consigli di me tu es plenior cōsiliorum uel consiliis me: et domus tua est ultra arnum: sic ulterior arnum. sed dicimus: prope montes: tamen propior comparatiuū actō et dtō iungitur: Vt propior montes et montibus. Abusio fit in cōparatiuis Si dixeris Nix est albior coruo: et uitium est peius uirtute: quia accidens non communicatur cum extremis: Vitium enim malum est et uirtus bona. Sic nix alba: et coruus niger: Sed recte dices Nix est albior marmore.

Et Achilles fuit hectore fortior: quia uterq; de

accidente participat. Questo uaso e piu che mezo et men che pieno: dic Hoc uas est semiplenum: i: imperfecte plenũ: Vt semiuiuus / ĩperfcẽ uiuus: uel Hoc uas est semum. Io sono piu riccho dellusato: Sum ditior solito: uel quã soleã Tu se piu ardito del douere: Tu es audacior æquo: uel quã æquũ est: Io ti cognosco piu sauio de glialtri: Cognosco te sapientiorem cæteris: uel quã cæteros: uel quã ceteri: et subaudi sint / Et habeo plusquã quingentos aureos et plus quĩgentos aureos / sine quã / Teren: Plus quingẽtos colaphos infregit mihi: et plus milies audiui:

De superlatiuis

Vperlntiuum est quod ad plures sui generis comparatum superponitur omnibus: Vel quod significat maxime seu ualde cum positiuo: ut doctissimus / maxime doctus: sicut doctior magis doctus: ut Achilles fortissimus græcorum: ex qua oratione demonstratur Achillẽ fuisse græcũ: Sic mullus ẽ suauissimus piscium: intelligimus mullum esse piscem Suplatiuũ ĩ secũda declinatione regulariter formatur a gtõ addita s et simus: ut albus bi albissimus: Sic doctus docti doctissimus. In tertia

declinatione a gtō addita ſimuſ: Vt prudentiſ prudētiſſimuſ: fortiſ fortiſſimuſ: Et regūt poſt ſe gtūm pluralem eiuſdē generiſ uel ſpēi: ut au rū eſt pretioſiſſimum metalloꝝ: et Charitaſ eſt maxima uirtutū: Hæc uero quinqꝫ noīa.ſ: Fa ciliſ Agiliſ Graciliſ Humiliſ Similiſ / faciūt ſu perlatiuū in limuſ duplicato ll: ut Facillimuſ a gillimuſ / gracillimuſ / hūillimuſ / ſimillimuſ. Adiectīa iu Er faciunt ſuperlatiuu a ntō addita Rimuſ: Vt Tener tenerrimuſ: pulcher pulcher rimuſ. Et hæc de regularibuſ dicta ſufficiāt. Bonuſ in regulariter hēt optimuſ a um: Maluſ peſſimuſ / Magnuſ maximuſ / paruuſ minimuſ Multū plurimuſ / Magnificuſ magnificentiſſi muſ / Munificuſ munificentiſſimus. Beneficuſ beneficentiſſimuſ / Maturuſ maturiſſimuſ regu lariter et maturrīuſ / Vetuſ ueterrimuſ. Iu ueniſ et ſenex carent ſuplatio Dexter dextiums ſiniſter ſiniſtius: A poſt prepoſitione poſtrēuſ Extra extremus / ſupra ſupremuſ / prope proxi muſ: Sed quando cognatū ſignificat / poſitiuū eſt. et comparatiuū habet ꝓximior ſine ſuperla tiuo / Infra infimuſ: Citra citimuſ: Vltra ultīuſ Vt ſupra ī comparatiuis dictum eſt. A pene ad uerbio: penitiſſimuſ: a ſæpe ſepiſſimuſ: Apridē

Primus. Poteſt autem Superlatiuum hrē

casum sui positiui: ut Plenus uirtute: Plenissimus uirtute: Et prope montes: proximus montes: Dicimus etiam: Tu es doctus ante omnes: pro doctissimus omnium. cum similibus

Duerbia localia quæ significant statum ĩ loco Sunt Hic Illic Isthic Intus Foris Alibi Alicubi Sicubi Vsq̃ Nusquã Necubi Nuncubi Vbiq; Ibiq; Vbicunq; Superius Inferius Vbiuis ubilibet Ibi et ubi

Ad locum hæc motum significant: s. Huc illuc Isthuc Eo Alio Siquo Aliquo Nequo Quouis Quocunq; Quolibet Intro foras Peregre Superius Inferius et Quo

De loco recessum significãtia sunt: Hinc: isthĩc illhinc: inde: aliunde: sicunde: necunde: alicunde. undeuis: undelibet: undecunq;: intus foris: superius inferius et unde

Per locum hæc significant: Hac illhac isthac ea alia nequa siqua aliqua qualibet quauis quacũq; qua:

Versus locum significant: Sursum deorsum dextrorsum sinistrorsum horsum isthorsum illorsum retrorsum introrsum et quorsum

Sed cum nominibus ꝓpriis locorum/ f. i

Dic Romam uersus: pisas uersus. siciliā uersus Galliā uersus cū similibus ad hunc modum

Usq; ad locum uel usq; ad tempus significant: hucusq;: isthucusq;: illhucusq;: quousq;. Dic tamen Usq; Romam usq; Pisas usq; in Egyptum usq; ad templum Cum cæteris.

Igura quam græci Schema uocant: est modus loquendi necessitatis gratia uel ornatus: Et alie sunt quibus poetæ utuntur: aliæ uero quibus oratores. Figurarum aūt aliæ dictionis sunt: Aliæ cōstructionis. Aliæ uero locutionis. Figura dictionis est quæ fit in una dictione: de cuius genere in primis tractabitur: Nam Barbarismus et Solæcismus non figuræ sunt sed uitia in sermone penitus euitanda: Consistit. n. in pronuntiatione / si aut breuianda producimus aut corripimus elonganda: Ut si dicas: Domina dominus: penultima producta

Erit et Barbarismus / si latine loquendo barbaris utemur uocabulis: ut siquis dicat: Guerram: Trieguam: Loggiā: pro bello indutiis porticu. Solæcismus uero fit in icongruitate orationis: Ut Vir mea / sponsa meus.

Hæ autem sunt figure dictiōis / scilicet: Prothe

ſis quæ inprincipio dictionis adiungit litteram uel ſillabam: ut Gnatuſ pro natus: Gnarus & gnauus: pro narus: & nauus: et Renarrabat ꝑ narrabat: cum ſimilibus

Aphæreſiſ uero contra ex principio remouet ſillabam: Vt Mitte pro dimitte: et Conditum ꝑ reconditum

Syncopa ſeu ſyncope de medio dictionis ſillabam uel litteram aufert: Vt petiit pro petiuit: et amorunt pro amouerunt: Et deum pro deorũ cum ceteris

Epẽtheſiſ contra medium auget: Vt indupera tor pro imperator: et indugredi pro ingredi

Apocopa uel apocope: Finem tollit: ut Sat pro ſatis: Dic pro dice: ſic duc fac fer. pro duce: Face: Fere.

Paragoge uero contra finem auget: Vt dicier farier Poteſtur: pro Dici Fari Poteſt. Quæ quidem ſex figure his tribus uerſibus continentur.

Protheſis apponit caput: Aphæreſiſq; recidit
Syncopa de medio tollit / qđ epentheſis auget
Aufert Apocope finem: quem dat paragoge

Sistole necessitate metri interdum corripit pro ducenda: ut Virg. ii. enei. Obstupui steterũt q; come: et uox faucibus hæsit

Hectasis contra producit breuiandũ. Ouidius in vi. Haustus aque mihi nectar erit: uitãq; fatebor accepisse simul uitam dederitis in undis: Virg. in primo enei. Comæq; trahuntur per terram et uersa puluis inscribitur hasta.

Synaliphe abiicit uocalem in fine dictõis: si sequens dictio incipit a uocali: ut Conticuere oẽs intentiq; ora tenebãt. Abiicit et m litterã cum sua uocali: ut Multũ adeo rastris glebas qui frãgit inertes: Et multum ille terris iactatus et alto. Abiicitur quandoq; et / s / tantũ: ut Ponite spes sibi quisque suas. Abiicitur et cũ uocali: ut Aut ouium fætus aut urẽtes culta capellas

Synæresis conuertit sillabas in sillabã: ut Fixerit æripedẽ ceruã ꝓ aeripedem: quinq; sillabaꝝ. Sunt qui dicunt has dictões hẽre syneresim / s / Oti Tuguri Peculi: pro. otii tugurii peculii. Sed potius uidetur Apocope: quæ litteram a fine remouet.

Dieresis: contra diuidit sillabam in sillabas: ut silua: trisillabũ / pro / silua bisillabo: et ꝑsoluenda quiq; sillabaꝝ: ꝓ ꝑsoluẽda quatuor sillabaꝝ

Temesis est cum dictio composita diuiditur: Vt: Septemq; triones: p/ septẽtriones: et Hac Aretusa tenus. pro: hactenus. Vbi dictiones cõpositæ interiecta particula diuiduntur.

igura constructionis est incõgruitas quædã intrinsecus siue extrinsecus/ excusata uel necessitate aliqua: uel rõe: Vt patebit.

Prolepsis. latine presumptio/ præponit totum cũ uerbo aut participio pluralis numeri: et partes postponit: Vt aquilæ uolant/ una ab oriẽte altera ab occidente: Cum participio uero: sic/ Aquilarum uolantium/ huius ab oriente illius ab occidente/ similis est celeritas.

Prolepsis implicita apellatur si dixeris. Amate alter alterum. uel amamini alter ab altero: et alter alterius onera portate: et Aliud alii natura iter ostendit: Vbi intelligitur repetitio necessaria.

Syllepsis seu conceptio fit in genere et in persona: in genere/ Vbi masculinũ cõcipit femininũ et neutrum: ut: Socrates Cornelia et marmor sunt albi. Et femininum concipit neutrum: Vt nix et marmor sunt albæ: et sic semper dignius concipit minus dignum.

Fit ſyllepſiſ in perſona: Vbi prima perſona con cipit ſecundam uel tertiam: Vt Ego et tu diſpu tamuſ: ego et petruſ ſequimur: et tu et ille diſpu tatiſ. Virg. ii. enei. Hyphituſ et peliaſ mecum diuellimur inde. Vbi ablatiuuſ cum prepoſitõe Cum / reſoluitur in ntũm et coniunctionem / et / Vt Hyphituſ et peliaſ mecum: ideſt: et ego: ſic ĩ primo. Remo cum fratre Quirinuſ iura dabũt ideſt et frater remuſ. Fit ſylepſiſ etiam in nu mero: ubi pluraliſ numeruſ concipit ſingularẽ: Vt Noſ et iſte currimus: uos et Plato curritis: et eſt tam in numero q̃ in perſona: Et proprietas ſyllepſeoſ eſt in adiectiuo et uerbo pluralis nu meri: et ſcribitur per y poſt s & geminum ll: & p anta s

Eſt et ſyllepſiſ implicita: Vbi demõſtrato ma re et femina dixeris: Vterq; illorum eſt albus: Vbi uterq; maſculini generis et diſtributiuum marem comprehendit et feminam. Sic et cum hoc nomine Alter: ut ſi demõſtratiſ mare et fe mina dixeriſ. Alter iſtorum legit: ubi ſola femi na legat: & eſt genuſ ſyllepſeoſ diſtinctum a ſu piori: nullũ enĩ uitiũ appet extrinſecus:

Zeuma in hoc differt a ſyllepſi: q; in zeumate intelligitur uerbum in alia perſona uel numero

uel adiectiuum in alio genere seu numero. In syllepsi uero exprimitur: ut cæli et terra mouendi sunt: et Tu et ego currimus: Per zeuma uero dices. Cæli mouendi sunt et terra: et ĩtellige mouenda est: Et sic: Tu curris et ego: et subintellige curro: concordat enim cum propinquiori: ut Hic illius arma/ Hic currus fuit: Vt est apud Virgilium.

Euocatio dicitur cum prima persona uel secunda euocat ad se tertiam: ut Ego Gaspar curro: tu poeta scribis: et cõcordat uerbũ cũ dictõe euocante in numero et in psona: ut patet supra.

Appositio fit cum duæ dictiones sine copula ponuntur/ substantiue/ uel adiectiue: altera ad declarationem alterius: Vt Meus ignis Amintas: Et Nate mee uires: mea magna potentia/ Adiectiue: ut: Vestis colorata purpurea: et Paries coloratus albus.

Antiptosis dicitur cum ponitur casus pro casu: ut Vrbem quam statuo uestra est. et Has quas credis esse/ non sunt uere nuptiæ: ubi ponitur urbẽ pro urbs: has pro hæ: et fabulas pro fabule: Terentius. Idem fabulas quas fecisset populo ut placerent. Quanuis sint qui aliter legant illud Virgilii: scilicet Vrbem quam statuo:

Et dicunt: Vultis urbem quam statuo / uestra ē
Et sic nulla erit antiptosis. Est et antiptosis si
dixeris. Quid animi habes: Quid rei ē: quid
hominis es: pro quem animum. quæ res: quis ho
mo: quod frequens est in sermone latino: Est et
antiptosis: Hyphitus et pelias mecum diuelli
mur inde: ubi ponitur mecum / pro / et ego: ut su
perius diximus in sylepsi.
Synthesis fit cum partes concordant in sensu: in
uoce autem discordant: Vt Populus currunt:
et Gens armati properāt: ubi populus discordat
cum uerbo currunt in uoce: in sensu uero concor
dat: populus enim pluralitatem significat: Gēs
in uoce discordat cum adiectiuo Armati: sed cō
cordat ī sensu: quia gens collectiuum est: et plu
res non unum: et mares nō fœminas solum signi
ficat: Ergo erit synthesis si dixeris: Mediolanū
est pulchra: et Eunuchus Terētii est eadem die
bis recitata: et Ille Centauro inuehitur magna:
Concordāt et hæc in significato: in uoce uero di
scordāt: Mediolanum. n. ciuitas est: Eunuchus
comedia: Centaurus nauis: quæ omnia sunt ge
neris fœminini. Iuuenalis tamen dixit. Scriptus
et in tergo nec dum finitus Horestes. Horestes
enī tragedia est de horeste. Scribitur enī synthe

ſiſ per / y / in principio: et / th:

Synecdoche figura cōſtructioniſ fit cū accidens tribuitur toti et parſ aſſignatur in actō: ut Mulier pulchra capilloſ: et nuda pectuſ: ideſt / hēns pulchroſ capilloſ: et pectuſ nudū. Fit et ꝑ ablatiuum: et nuda pectore: et nuda genu. Fit et ꝑ uerbum: ut expleri mentem nequit ſidonia dido Erit et ſynecdoche / ſi dixeriſ: Caput doleo: frigeo pedeſ: prurio oculoſ: cum ſimilibuſ. Eſt et ſynecdoche figura locutioniſ Vt īfra patebit et ſcribitur per y in prima ſillaba: et e poſt n: et c ante d: et ch in fine.

Hyſterologia: ſeu Protiſteron fit per ordinē cōmutatum: Vt Moriamur: et in media arma ruamus: Vbi eſt ordo præpoſterus.

Anaſtrophe: fit cum præpoſitio poſtponitur: ut Qui cum: et: Illo ſub rege: et: Ilio ſub alto: et mecum: tecum: ſecum: nobiſcum uobiſcum: ꝯcū ſimilibuſ huiuſmodi

Endiadiſ: fit cū duo ſubſtantiua ponuntur cū copula: quoꝝ alteꝝ reſoluitur ī gtūm: uel ī adiectiuū poſſeſſiuum: ut Pateriſ libamuſ et auro. i: aureis pateriſ: ſic: Monteſ et molem ideſt moleſtoſ monteſ: & Primuſ calibē frenoſq; momordit. i. frenoſ calibeoſ uel calibem frenoꝝ

Hypalage fit per mutationem partium: ſic Nec
dum illiſ labra admoui: ſed cōdita ſeruo: ꝓ nec
dum admoui illa labris Non enim os porrigĩus
poculo: ſed contra poculum ori: Sic: Date claſ
ſibuſ hauſtroſ: pro date claſſeſ hauſtriſ: et ſcele
ratam intorſerat haſtam. pro ipſe ſceleratus: cũ
ſimilibuſ

Emphaſis fit cum ponimuſ abſtractum accidens
pro concreto: ut Sceluſ pro ſceleſtuſ/ ſapientia
ꝓ ſapienſ/ inertia pro inerſ Cum ſimilibuſ: Ha
bentqꝫ et emphaſim ſæpe pro nomina demonſtrati
ua. ſ: Ego Tu Ille ut apud auctoreſ comperies.
Virg: Ille ego qui quondam gracili modulatuſ
aueua. Cicero/ Ego omni officio ac potius pie
tate erga te cæteris ſatiſfacio omnibus. Terenti
uſ Hic eſt ille/ ne credas dauum ludere: Eſt et
emphaſis ſi arguamus a maiori Vt Virg. prĩo
georgicoꝝ: Cum iam glandes atqꝫ arbuta ſacræ
deficerent ſiluæ/ Si enim ſacræ deficiũt/ multo
magis non ſacræ/ Cum ſimilibu s

Igura locutioniſ qui color a Rhetoriciſ nun
cupatur/ eſt artificioſuſ loquendi moduſ/ af
ferenſ feſtiuitatem/ uehementiam/ acrimoniam
ſeu dignitatē. de quo genere pluria a cicerone

tractantur. Hos uero inde pleraq; magis neces saria accepimus.
Dialipton siue articulus fit / si plures dictiones simul ponātur sine copula: ut Acrimonia uoce uultu aduersarios pterruisti. In uoce p īterualla ꝓnuntianda sunt / in scriptura uero sunt puntis singulis distinguenda Vt / Inimicos iniuriis: potentia / inuidia perfidia sustulisti
Dissolutio est quæ coniūctōibus uerboꝝ emedio sublatis / sepatis partibus effertur: hoc mō: Pare cognatis / obsequere amicis: obtēpera legibus. Vbi plures orōes sine cōiunctōibus ꝓferūtur & hoc genus et acrimoniā habet in se uehementissimā & ad breuitatē accomodatam
Præcisio est cum quibusdam dictis cætera / quæ secuntur / audientium iudicio existimanda relinquimus / Sic. Mihi tecum concertatio non est Ideo quia po. Ro. me: nolo dicere / ne cui forte arrogans uidear: Te autem sæpe ignominia dignum putauit. Hic atrocior tacita suspicio q̄ discreta explanatio facta est
Intellectio quæ et Synecdoche dicitur fit cū res tota parua de parte cognoscitur Vt si dixero / Carinam uel pupim. pro naui. Cum carina

et pupis partes sint nauis: et Tectum ꝓ domo:
Aut cum ponitur totum pro parte: Ut siquis o
stendat uestimentum sumptuosum: dixerimus:
Tu ostētas diuitias, et locupletes copias iactas.
Et cum singularē pro plurali ponimus Ut ho
stis habet muros: et armato milite complent.
Aut contra / pluralem pro singulari: Ut Ensis
adactus Transadigit costas et candida pectora
rupit: pro pectus Euriali. Quod genus loquē
di frequēs ē apud poetas atq; oratores.
Translatio quam graeci Metaphoram uocant:
Fit cum uerbum transfertur ex alia re / in aliam
gratia rei ponendae ante oculos: Sic: Hic Itali
am expergefecit terrore subito. Translatio est
a dormiente. Fit et breuitatis causa: Sic: Re
cens aduentus exercitus extinxit ciuitatem.
Fit: Obscenitatis uitandae gratia: sic: Cuius ma
ter quotidianis nuptiis delectabatur. Fit rei
augendae causa: sic: Nullius urbis calamitas isti
us explere inimicitias et nefariam potuit satura
re crudelitatē. Minuendi causa / sic / Magno
se predicat auxilio fuisse: qui paululum in re
bus difficillimis aspirauit. Ornandi causa / sic
Aliquando uires populi romani quae malitia no
centiū exaruerunt / uirtute optimatū reuirescēt:

Translationē pudentē dicunt esse oportere
Suplatio siue Hyperbole: est orō superans ueri tatem alicuius rei augendi minuendiq; cā: sic: Si concordiā retinebimus in ciuitate/ īperii magnitudinem solis ortu atque occasu metiemur: A similitudine/ sic/ ille corpore niueū candorē assequitur/ aspectu igneum ardorē. A prestantia hoc modo. Cuius ore sermo melle dulcior ꝓfluebat. Item Tātus erat ī armis splēdor ut solis obscurior uideretur: et scribitur per y precedente. H.
Circuitio seu Peryphrasis: est oratio rē simplicem assumptam circūscribens: ut scipionis prudentia carthaginensiū opes fregit. scipio potuit et carthago simpliciter apellari.
Paremia latine prouerbium: Vt Lupus est infabula: et pares cum paribus ueteri ꝓuerbio facillime cōgregātur: et Vt homo ē ita morem geras Cum similibus: quæ prouerbia uersantur ni usu frequenti.
Prosopopea est si addas sensum rei insensate: ut Ouidius: popule uiue precor/ Cū ad arborē loquatur: Idē in. ii. metamorph. Hos ne mihi fructus hunc fertilitatis honorē: Officiiq; refers qđ adunci uulnera aratri Rastroꝝ q; fero: Vbi ter

ra loquitur ad Iouem: cum ceteris: quæ plurima apud poetas inueniuntur:
Expolitio est cum in codē loco manemus: et aliud atq; aliud dicere uidemur: ut hic patrē pulsauit genitorē diuerberauit: ī parētē manus inieeit
Occupatio est cū dicimus nos preterire: aut nolle dicere id qđ tunc maxime dicimus: hoc mō:
Nam de pueritia quidē tua. quam tu omni intēperātie addixisti: dicerē / si tēpus magis idoneū putarē: nūc ɔsulto relīquo: Vt ē apud ciceronē.
Repetitio est cum ab uno eodemq; uerbo principia sumuntur hoc modo. Vobis istud attribuēdum est: uobis ea gratia est habenda: uobis ista res erit honori: Item / Nun iusiurandū reliquisti? Nun amicos prodidisti? Nun parenti manus intulisti? Nun in omni dedecore uolutatus es? Hec exornatio et uenustatem habet et grauitatem: et acrimoniæ plurimum. Et ornat Augetq; orationem
Conuersio est quæ eodem uerbo orationem terminat: Sic. Exquo tempore libertas populi sublata est. amicitia sublata est / fides sublata est: cum similibus.
Complexio est que utranque superiorem cōplectitur: Hoc modo. Qui sunt qui sæpe federa ru

perunt? Carthaginenses. Qui sunt qui in italia crudele bellum gesserunt? Carthaginenses: qui sunt qui sibi postulant ignosci? Carthaginēses: Videte queso quid cōueniat cos īpetrare

Traductio est que sine animi offensione idē uerbum sepe repetit / Hoc modo: Qui nihil habet in uita / iocundius uita: is cum uirtute uitam non potest colere. Itē / Diuitias sine diuitum esse / Tu uero uirtutem præfer diuitiis. nam si uoles cū uirtute diuitias cōparare / uix satis idoneæ ui debūtur tibi diuitie / que uirtutis pedisequę sūt

Cōtentio ē cū ex ɔtrariis rebus oratio cōficitur / Sic / Hēt assentatio iocūda pricipia eadem amarissimos exitus affert. Item / In re frigidissima cales / in feruentissima friges: Item / Ades / abesse uis. Abes reuerti cupis:

Cronographia ē descriptio tēporis: ut Nox erat et terras anīalia fessa p oēs Alituū pecudūq; genus sopor altus hēbat. et: Tēpus erat quo prima quies mortalibus egris Incipit / cū similibus.

Topographia est loci descriptio: Vt lucus ī urbe fuit media gratissimus umbra: et si locus fictus fuerit a poeta: Topopea proprie dici debet: Vt apud Virg. in primo enei. Est ī secessu lōgo locus / Insula portum efficit.

Antipophora est occurrere tacite quæstioni: qua et poetæ utuntur et oratores

Ironia fit cum unum dicimus et aliud uolumus intelligi: Vt: O bone uir: et malum hominem intelligimus: Cum similibus

Antiphrasis fit in una dictione contrariā hñs significationem: ut Bellum / quod non sit bonū Libitina. i. feretrū ꝙ non libeat: Lucus ꝙ non luceat: parca. i. mors ꝙ nemini parcat: sunt. n. parce tres: Cloto: Lachesis et Antropos.

Epitheton est adiectiuū latīe et ꝓprium: ut nix alba: Coruus niger: mare ꝓfundū: celū altū.

Parēthesis fit per interpositionē sentētie: ut Hic tibi fabor. n. quādo hæc te cura remordet

Onomatopea fit ex fictōe nomīs aut uerbi: Vt Tintīnabulū: fringilla: bos: coruus: fritinnare: crepitare: quæ apud latinos solent factitia nuncupari.

Denominatio: seu Metonymia est: quæ a rebus ꝓpinquis trahit orationem: qua possit intelligi res: quæ non suo uocabulo sit apellata: Vt si ponatur continens pro contento. sic: Tota italia cōiurauit contra romanos. Vbi ponitur: italia pro italis: Aut si ponatur auctor pro opere: Vt Magister interpretatur Virgilium: Vbi ponitur

Virgilius p opere uirgilii: Et ubi põitur effec
tus pro causa: Vt frigus pigrũ: quia est causa pi
gritiæ: mors pallida / quia ẽ cã palloris: Sic si di
xeris Martẽ pro bello: aut bacchum et cererem
pro uino et cibo. Aut ferrum p ense: ubi ponitur
materia p forma Aut aurum uel argentum pro
pecunia aut diuitiis / cum reliquis huius generis
atq; modi
Liptote ẽ ubi aliquid negatiue diciuƒ et affirma
tiue ĩtelligĩus: aut ubi plusq̃ dicatur intelligĩus
ut Munera nec spno. i. libenter accipio Et tu mi
hi non displices. i: ualde places: et ille non est ĩ
postremis: pro est inprimis: cum cæteris ad hũc
modum
Antonomasia fit cum p cõmune intelligimus p
ticulare per excellentiã: ut Cũ per prophetam
intelligimus Dauit per philosophũ Platonem
uel Aristotelẽ: Aut per poetã / Virgiliũ uel ho
merũ. Ius ciuile / ius romãoꝝ. Interpretatur. n.
Antonomasia Pronoĩatio
Amphibologia / dubius ẽ sermo: qui potest ĩ di
uersas sentẽtias trahi: Vt Constat Romanos gal
los uicisse. Itẽ Qđ dii prius omen ĩ ipũm ꝯuer
tãt: dubiũ enĩ an in ipũm priamum / an in ipũm
calchantẽ. uel Sic: Tullius esto heres

meus: Et Terentiæ uxori meæ dato triginta põ do auri / quæ uolet dubiũ ẽ: an quæ uolet Tul lius: an quæ uolet Terentia.

Aposiopasis siue Aposiopesis fit per reticẽtiam partis orationis necessariæ. Id aũt fit aut ĩdigna tionis iræ ue causa aut letitiæ: ut: Quos ego sed motos prestat ɔponere fluctus: et ĩtelligitur pu niam. Item si te sensero / et intellige punieris: seu puniam te: et scis ne filium tuum hodie: et subauditur uenisse / cũ similibus.

SArcasmos est hostilis irrisio: Vt O uere phry giæ nec enim phryges: ubi ostendũtur mulieres non uiri esse: & timidi / non aũt audẽtes castris egredi in preliũ cu latinis.

Eteroclitum est: quod non sequitur ana logiam seu regulam sui generis: Et sic heteroclisis potest fieri in quatuor parti bus orõis declinabilibus: quæ propriam et regularẽ inflexionem habent. Vnde quædam quæ uariant genus in plurali Heteroclita dici possunt. s.

Hæc pascua æ: pascua orum: licet inueniatur hoc pascuum. Epulum li: Epulæ arum. De litium tii: Delitiæ arũ. Hæc carbasus si: Car basa orum. Hæc Intibus bi: Intiba borũ: her ba ẽ: quod Cicoriũ dicunt. Hec Pergamus mi

Pergama orum: Sunt enim alta ædificia / preser tim Troiana. Celum li: Celi orum. Porrum ri: Porri orum. hæc Altilis lis: Altilia lium: Auesſ maiores ab alendo dicta altilia. hæc Supel lex lectilis ctilia lium. hic Tartarus ri: Tar tara oꝝ. hic Supparus ri: Suppara oꝝ: uestis est seu linteũ femorale ad talosſ pẽdens / dictum quod subtus appareat. hic Tranarus ri: Tra nara roꝝ / promontorium laconiæ: qua ẽ descen sus ad inferos: ut inquit Seruius. hic Menalus li: Menala loꝝ. hic Auernus ni: Auerna oꝝ Lacus ꝓpe puteolos non lõge a Neapoli. Hic Dindimus mi: Dindima oꝝ: hic Gargarus ri Gargara roꝝ: Mons phrygiæ / Garganus uero mõs ẽ ĩ finibus Apuliæ dictus Mõs Sci angeli. Hic Pileus lei: Pilea oꝝ: Est tegmen capitis: quo uiri tãtũ utebãtur. hic Hysmarus ri: hisma ra oꝝ / Mons ẽ in Tracia.

HAEC In ntõ plura significat Sed ꝗn obliquis inde uariantur. Glis quod in ntõ anial simile muri significat. & herbã quæ lappa dicitur & Terrã: quã uulgo cretã dicũt: Sed ꝓ aiali gliris facit in gtõ: ꝓ lappa / glitis / pro Creta / glissis / Hortus ti / ubi serũtur herbæ. s. lorto. Ortus tus pticipiũ ab orior: nato. Ortus tus. Verbale ab eodem uerbo: il nascimento

Cantusſ:ti: ꝓ ferro rotiſ circũpoſito. Cantuſ: tus pro cantatõe. Lens tis legumen / uulgo lalente. Lens diſ uermeſ capitis ellendine. Frons tis parſ capitiſ la fronte. Fronſ diſ la fronde ouero lafoglia. Vaſ ſiſ el uaſo: Vaſ diſ el malleuadore: Os ſſiſ loſſo: Oſ oriſ la bocca: Cardo diniſ elgangheo delluſcio: Cardo oniſ el cardo herba

HAEC duplicem poſitionem habent

Tignuſ gni Tignũ gni: Piſa ſæ Piſum ſi: Cornuſ ni: Cornu nu: Tonitrus tri: Tonitru tru: Glomuſ mi: Glomuſ eris: Delphin iniſ Delphinus ni: Titan titaniſ: titanuſ tani: Elephaſ phantiſ: Elephantuſ ti: Pepo oniſ: Peponuſ ni: Crater eriſ: cratera ræ: Arabſ biſ: Arabuſ bi: Sinceriſ et hoc ſincere: Sinceruſ ra rum Biiugiſ et hoc biiuge: Biiuguſ ga gum: Exanimiſ et hoc exanime. Exanimuſ na um: Inermiſ et hoc inerme. Inermuſ ma um. Sublimiſ et hoc ſublime: Sublimuſ a um. Effreniſ et hoc effrene: effrenuſ a um: Eneruiſ et hoc enerue: Eneruuſ a um: Acliuiſ et hoc acliue: Acliuuſ a um Lauruſ lauruſ: Lauruſ ri: Monituſ tuſ Monitum ti. Sed non dixeriſ laurui nec lauribus: Sicut nec monitui neq̃ monitibuſ: ut dicit ſeruius

Amygdalus li: ꝓ arbore · ꝓ fructu uero Amygdalum li: & amigdala dalæ: Nec sunt heteroclita: parent enim analogiæ.

MASCVlina carentia plurali numero in frequenti usu

Fumus mi Virg. tamē i. iiii. geor. dixit Fumosq; manu pretēde sequaces. Fumus mi: Limus li mi: Puluis eris. Sic mūdus Aer Ether Sol. soles uero sæpe ꝓ dies et calores inuenies: Virg: Cantādo lōgos memini me ↄdere soles. Idē. Pulueru lēta coquat maturis solibus æstas. Sal. lis ꝓ codimēto. Orobus bi. Vespus ri Vesper ris: & deniq; uiroꝝ propria atq; fluuiorum

FEMInina carentia plurari numero. Lux Lues Sitis Labes Mors Vita Fames Gloria Salus: humus Tellus Senecta / senectus: Iuuenta Iuuētus Soboles Proles Vespera Pax: Horatius tamen dixit. Hoc paces habuere bonæ. Idē. Bella quis et paces longū diffudit in euū. Fors / qđ non hēt nisi forte. i. fortuna: Opiza. i. spelta. Et deniq; mulieꝝ ꝓpria et locoꝝ: ut Roma Bononia Massa Sicilia cum similibus.

NEVTRA carētia numero plurali. Hoc uulgus gi. Nā hic uulgus gi pluralē hēt numerū / uulgi orū. Cicero de natura deoꝝ. Saturnū maxie colunt uulgi. Euū eui: solum li: salum li:

Cænum ni: Gelu lu: Pus īdeclīabile: Fas et ne fas quæ duo nō declinātur. Tabū secundū Quītilianum: nō utīur tamē nisi tabi et tabo: Lutum luti: fænum ni: Lethum ti. i. mors: Virus indeclinabile ꝓ ueneno: Ius ris ꝓ decoctōe: Aurum Argētum: stānum: plumbū: Oricalcum uel auricalcū: Electrum / quādo metallum significat: Quādo uero significat Succinum pluralē hēt: Virg. Sudēt electra miricæ: Ferrum ri: pip ris Ziziber ris: Oleū mulsū Eruū. i. pisū: triticū pisū: Acetū Et deiq3 ꝓpria urbiū et locorū ꝯsidera Vt patauiū: pistorium: quæ plurali carēt nūero nisi tātum pluraliter declinētur: ut Batra troꝝ Artaxata torum: cnm reliquis pluris adhūc modū: Vnum coīs generis: ut hic et hæc nemo.

MASCVLIna carētia singulari nūero: Manes nium: Fasces sciū ꝓ hōribus publicis: nā ꝓ onere hēt utrūq3 numerū, ut hic fascis et pluraliter fasces. Proceres ꝝ: Penates tū uel tium: Arctus uum: Supi oꝝ: Gemini orum ꝓ signo celesti: Pisces scium / signū cæleste: Fori oꝝ, uia ī naui / la corsia: Liberi oꝝ ꝓ filiis: Sales lium ꝓ urbanitate: Cani oꝝ: Lemures ꝝ: Vepres prū Sentes tiū: Inferi orum: Antes tiū / sunt extrema uineti: Idus iduum / dies quo mensis diuiditur. Vesperi oꝝ / qui canuntur: Sic Bini næ na

Sic Terni næ na cũ similibus : Sunt et oppido rum et urbium quædã propria : quæ tantum plu raliter declinantur : Vt Locri orum : sic Puteoli sic Brutii cum huiusmodi.

FEMINina carẽtia singulari numero. Diuitiæ diuitiarũ Minæ arum Indutiæ arum Insidie arum Tenebræ arum Excubiæ arum Inferiæ arum Nuptiæ arum Fallere arum Antennæ arum Brachæ arum Exubiæ arum Cerimo niæ arum Blanditiæ arum Chalendæ arum. Nundinæ arum Nonæ arum Exequiæ arum Primitiæ arum Scalæ arum Exquiliæ arum: Scopæ arum Manubiæ arum : pecunia ex pre da uendita. Illecebræ arum Bigæ arum Qua drigæ arum : facetiæ arum Diræ arum Leta niæ arum Quisquiliæ arum / pomorum purga menta Edes ædium / pro domo : Literæ arum : pro epistola Vesperæ arum / Quæ pulsantur. Et nomina quædam Vrbium pluraliter declinã tur Vt Pisæ arum Senæ arum / Dicitur et Se na senæ Fesulæ fesularum Athenæ arnm The bæ arum Venetiæ arum cum reliquis.

NEVTRA carentia singulari numero : Ilia ili um Mænia iũ Arma oꝝ Sponsalia liũ Exta oꝝ. floralia : saturnalia : Cõpitalia Neptũnalia

Megalensia Bachanalia Orgia: Erant enī apud gētiles feriæ et sacra: Magalia oꝝ: mapalia ioꝝ Seria orū: Cunabula orū: Serta oꝝ: Præcordia orū / loca uicīa cordi: Castra orū: Azima oꝝ Sacra sunt hebreorū: Ceraunia orū: Mōtes epiri a fulminibus dicti qđ crebro fulmibus feriātur: Classica orū: Tubæ sonitus: Tēpe īdeclinabile locus in thessalia multæ amenitatis.

HAEC In plurali uariantur duplici genere Zizania iæ: Zizanie arū: & Zizania orū. Balneum nei: Balnea orū & Balneæ arū. Locus ci Loci orū & Loca orū. Iocus ci: Ioci orū: & Ioca orū. Balteus tei: Baltei orū & Baltea oꝝ Rastrum stri: Rastra orū & Rastri orū. Claustrum stri: claustra orum: & claustri orū. Filū li: Fila orū: & fili orū. Frenū enī frena oꝝ & freni orum. Vas sis uero in singulari tertiæ ē declinatōis & in plurali secūdæ: ut Vasa orū

HAEC Noīa carēt ntō et utō singulari: Vicis uici cem ce: sic / precis ci cē ce. sic: Dapis: sic Frugis: pluralē uero numerū integrū hēnt: Vt Fruges gū gibus ges ges gibus: et sic de aliis

HAEc Noīa deficiunt ī casibus: Fors / abltō forte / pro fortuna. Tabi et tabo tantum dicimus: licet hoc tabū dixerit Quintilianus. Gtō uisce

ris:abltō uiscere: cæteris caret in singulari et:
Pluralē uero integrū hēt hæc uiscera. Iupiter/o
Iupiter: Iouis enī ioui ionē ioue: ntō caret et utō
Mactus/o/macte.i.magis aucte. Vtebamur hoc
uerbo sacerdos dū uictimā feriebat.s. Mactus e
sto. Tēpestate et tēpestatibus ꝓ tēpore. Sponte
ablatiui casus et genere feminīo. Virg. Sponte
sua Sandix pascētes uestiet agnos: Ponitur inter
dū aduerbialiter: ut Multa sponte facio/quæ nō
facerē coactus. Laterē et latere ī abltō atq̃ raro
HAEC tres casus hēnt ī plurali.ntūm: actūm et
uocatiuū. Os oris: pluraliter ora: in tribus casi
bus. Sic Forum Mare Vinū Ordeū Mel Thus
Rus æs Far/Ira ræ caret dtō et ablto pluralibus
in usu frequēti. Itē noīa quintæ declīatōis carēt
gtīs dtīs et abltīs pluralibus/Preter hæc.
Sunt res atq̃ dies acies facies speciesq̃
His quoq̃ maneries addatur materiesq̃.
HAEC indeclinabilia sunt: Nihil qd interdū
aduerbialiter ponitur. Necesse Præsto.i.presēs
oīs generis: Pus neutri generis.i.putredo: Fas:
Nefas Pondo neutri generis.i.libra
HAEC Noīa quarte declinatōis: Quæ faciunt
dtūm et abltūm duralē in ubus. Acus: Artus:
Partus: Lacus: portus: Tribus Ficus Quercus

Arcus Specus : ut Acubuſ: artubus: partubuſ: lacubuſ : portubus: tribubuſ : ficubuſ: quercubus : arcubuſ: ſpecubus: Alia euphoniæ: aliæ differentiæ cauſa

HAEC in ntō duplicē hēt poſitionē. ſ. Arbor et arbos : Labor et laboſ. Odor et odoſ : Honor et honoſ. Puluer et puluiſ. Ciner et cinis : Vomer et uomiſ. Cucumer et cucumis

Vis huiuſ uiſ / heteroclitū ē: quia cū deberet regulariter in ntō plurali facere / ues / facit uires et in actō uireſ et uiſ : Et in gtō ſingulari hēt iſ lōgam contra regulā ſue declinationis .

HAEC carēt utō. ſ. Relatiua noīa: Interrogatiua: Diſtributiua: Partitiua : Pronoīa oīa preter quatuor. s. Tu Meus Noſter et Noſtras .

Ops in ntō et utō terrā et deoꝝ matrē ſignificat. In ceteriſ caſibuſ ſingularibuſ remediū auxiliū et facultatē. In plurali uero potētiā ſignificat atq; diuitias. Heteroclita dicūtur et hæc uerba quæ ēt anomala nuncupātur. s. ſum / uolo / fero / & edo. Nō enī ſecūtur regulā aut formā alicuius ɔiugatōiſ. Ego mei nel miſ Heteroclitū dici pōt. nō enī aliqua ɔueniētia ē gtī cū ntō . Ficuſ ci et ficuſ cus / femīo genere / tā arborē q̄ fructū ſignificat. Maſculīo uero genere morbū a ſimilitudine quadā. Martialis ad cecilianū in

secūdo. Cū dixi ficos: rides quasi barbara uerba Et dici ficus ceciliane iubes. Dicemus ficus quas scimus ī arbore nasci: Dicemus ficus ceciliane tu os. Sūt tamē qui dicāt ꝓ morbo quoqꝫ feminī eē generis & a supiori nō differre neqꝫ genere neqꝫ declinatione.

GASPARIS Massani de generibus nominum

E generibus noīum tā et si uaria ē apud auctores opinio: tamen ne a solita breui tate discedā/ pleraqꝫ parū necessaria: et quæ iā exusu et a cōsuetudine discesserūt pteter misi/ ea tamen cōplexus/ quæ in usu quotidiano uersantur. Genera noīum igitur pricipalia sūt duo/ Masculinū et femīum: quæ sola nouit ratio nature. Dcā. n. sūt genera a generādo: eo tantū ad masculinū et femīum ptinere uidētur. nā cōe et neutrū uocis magis qualitate/ ut dicit priscia nus/ q̄ natura dignoscūtur. Dubia uero et īcerta nō aliq̄ rōe: sed auctoritate ueteꝝ. genere diuer so ꝓferūs. Promiscuū uero siue epicænū sub u no articulo designat aīal utriusqꝫ sexus. Eoꝝ igi tur quæ p sexū cognosci possūt/ satis ꝯstabit ge nus: ut equs equa: leo leōa: Nisi cōia sint: ut ho bos. caīs: de qbus suo loco diceūs. Nūc uero pre cepta quædā generalia tradētur ī pris: quæ erunt

ubiq; in spetialibus obseruãda.
VIRORVM ꝓpria noĩa cuiuscunq; terminationis fuerint/masculia sunt: Vt Catelina Sylla/Anibal Gaspar Pollux Achilles Adon Itis Iob Habrahã. Mulierũ uero noĩa femĩa: ut Faustina Penelope Manto Sapho Gliceriũ Tomyris Ruth/cum cæteris
LOCORum noĩa ꝓpria et simplicia/femĩa sũt Vt Roma Carthago Auinio Neapolis. Aut neutra/ut/Preneste Patauiũ Tibur Suthul. Composita uero facile ex suis ꝑtibus cognoscẽtur: ut Mõsterratus Castrũfrancũ Petrasancta
FLVuioꝝ noĩa ꝓpria/masculia sũt: ut hic Macra: hic Tybris: hic Rubicõ: hic Nar: hic tygris
DEORum noĩa/masculina: ut Iupiter Mars Apollo Pan Lar Penates cũ cæteris. Deaꝝ noĩa femĩa: ut: Iuno Pallas Venus Themis Ceres
ARBOrũ noĩa femĩa: ut: hæc pirus: nux: fagus: Ilex: castanea: Excipe siler ꝓ salice/masculinũ Itẽ: Dumus: rubus: et oleaster: q̃uis quidã negẽt rubũ et dumũ inter arbores computari.
ARBORei fetus/neutri generis sunt: ut hoc pirum: malum: prunum: cerasum. Preter pauca quæ comune genus habent cum arbore: ut: hæc nux: hæc castanea: hæc ficus: pro arbore et fructu. a Propertio Cerasus ponitur pro utroq;.

Inquit enī Hic dulces cerasos atq; autūnalia pruna Cernis/et æstiuo mora rubere die.

VOlucrū noīa epicæni seu ꝓmiscui generis sūt Vt hic passer Hæc aquila Hæc hirūdo: Excipitur gallus et gallina: Colūbus et colūba. Noīa quoq; aīaliū quæ p sexū nō cognoscūtur/Epiceni generis sunt: Vt hic lepus: hic mus: hæc mustela: hæc talpa: hæc pantera: hæc balena. Sub uno enī articulo mas et femina denotatur

GENtilia ac patria noīa/hoc ē deriuata a nominibus Regionū/Prouinciarū Vrbiū et oppidorū: nisi p tres uoces declinētur/coīs generis sunt Vt hic et hæc arpinas: hic et hæc scytha: hic & hæc carthaginēsis. hic et hæc ligus: Quæ p tres uoces ꝓferūtur/facile cognosci poterūt: ut græcus ca cū: Italus la um: Romanus a um

A VERBis deriuata noīa coīs generis sunt: ut Hic et hæc alienigena: Troiugena: Indigena a uerbo gigno: hic et hæc Aduena a uerbo uenio: Hic et hæc agricola Ruricola Celicola a uerbo colo: hic et hæc conuiua a uerbo conuiuor: hic et hæc cornupeta: Romipeta a uerbo peto: hic et hæc homicida: Patricida seu parricida a uerbo cædo

ANGELorum nomīa Masculina: ut hic michael: hic gabriel: hic raphael: hic cherub uel che

rubim per . m . in fine : hic seraph uel seraphim .
Pluratiue uero dicimus neutro genere hæc Che
rubin : et hæc seraphin per n Vt Beata seraphin
et Sancta cherubin.
OFFIciorum noīa ad mares tantū pertinentia :
Masculina sunt : Vt papa : cardinalis : seu flamen
pontifex : episcopus : patriarca : abbas : consul : tri
bunus ædilis : præses pretor : scriba : collega : cē
turio : pugil : lixa : pater : frater : nepos : et cætera
marem tantum significantia. Ad feminas ue
ro quæ ptinent solū / feminīa sunt : ut Obstetrix
puerpera : nutrix : uxor : mater : soror : pellex : me
retrix / cum similibus. Scortum uero et si mere
tricē significat / qđ ad mulieres solas ptinet per
similitudinem quandā dici manifestū ē . Vete
res enī Scorta apellabāt / quæ essent fcā ex pelli
bus : quæ tanq̄ uilia subigerētur Vt dicit Festus
Quæ aūt ad mares et feminas ptinent / cōmuis
generis esse non dubitamus. Vt hic et hæc sacer
dos / antistes / uates / custos / miles / dux / philoso
phus / philocalus . i . elegās . uirgo / picerna / cū si
milibus quæ maribus cū femis coīa sunt.
NVMERALIA Noīa quæ declinātur / mobi
bilia sunt uel p tres uoces . Vt unus a ū : Duo
duæ o . Vel p tres articulos et duas uoces : Vt hi
et hæ tres et hæc tria : preterea ducenti tæ ta .

Sic Tricenti Quadringenti Secenti Septingēti Octingēti Noningēti. Indeclinabilia uero coīa sunt triū generū: ut hi et hæ et hæc quatuor. Sic Quinqꝫ / sex / septē / octo / nouē / decē / undecim / duodecim / tredecī / quatuordecī / quindecī / sexdecim / decē & septē / decē & octo: uel duo de uigīti: decē & nouē: uel undeuigīti: Viginti: Trigīta: Quadragīta: Quīquagīta: sexagīta: septuagīta: octogīta: nonagīta & centū. Nec te lateat a uigīti usqꝫ ad centū minorē numerū præponi: Vt Duo et uiginti / tres et quadraginta: et sic de cæteris usqꝫ ad centū. Mille uero indeclinabile triū generū. Millia pluraliter decliātur neutri generis: et substātiuū & gtūm pluralē regit: Vt duo millia peditū: et Decē millia aureoꝝ.

LITERArū noīa neutra sunt: Sicut A B C cū reliquis: nisi ꝑ synthesim lrām intelligas: Vt si dicas E est longa uel breuis: et ītelligitur littera uel uocalis.

IN A Termīata Masculīa sūt Poeta Sophista Planeta Citharista Legista Euāgelista trepezita Nauita Lixa / et deniqꝫ cetera huiusmodi ad mares tantū ꝑtinētia. Neutra uero sunt Pasca scæ et pasca tis / Et oīa in A græca tertiæ decliātōis Vt poēa toreūa schema cū similibus. Coīa sūt quæ cōponuntur a uerbis / ut Agricola Aduena

conuiua Patricida ut supra diximus cū reliquis ad mares et ad feminas pertinētibus. Feminia uero sunt cætera: ut Luna Musa Hasta Gena / Toga cū reliquis similibus. Incerti uero generis apud poetas: Pātera Dama Talpa: ut hic uel hæc dama: Virg. Cū canibus timidi uenient ad pocula damæ. Horatius. Et supiecto pauidæ natarūt æquore damæ. Hic uel hæc talpa: uirg. in geor. Atq; oculis capti fodere cubilia talpæ: Nā hæc talpa dicitur teste Seruio.

IN: E: correpta / Neutra sunt Vt Monile Sedile Mare. In E uero producta Græca femia: Vt Apocope Paragoge Penelope / tisbe cum cæteris huiusmodi

IN. I. unum neutrum / hoc gumi

IN. O: Quæ gtūm faciunt in onis Masculina: ut Sermo onis: cento tonis / Nisi fuerint uerbalia in io feminina: ut lectio Assentatio Visio: cum reliquis. In. do & in go. si gtūm ī inis faciunt / generis sunt feminini: ut Magnitudo inis Sic Altitudo Rubigo Siligo uligo: Excipe īde cardo Ordo Cupido pro deo Margo quod ēt feminino genere inuenitur. Caro carnis femininū est. Cōmunia sunt Virgo Homo Latro Præsto idest presens indeclinabile. Sic & pseudo. i. fal

sūs. Neutrū unum indeclinabile pondo. i. libra.
INueniuntur quædã masculīa in O quæ faciūt femininū in A Vt Leo leena: Leno lena: Strabo / straba: Caupo / caupona: qđ nomen. et tabernam et mulierem significat.
IN / V / Neutra: ut Cornu Gelu Genu Veru.
IN / C / Duo neutra: Lac lactis Allec allecis
IN / D / Neutra: Quid Quod Aliud et aliquid
In / AL / terminata: neutra sunt: ut hoc tribunal: uectigal: animal. Excipe hic sal: et uirorum propria: Vt Anibal Asdrubal.
In / EL / neutra sunt: Vt Mel Fel: Excipe propria. ut Gabriel Daniel.
In / IL / terminata neutra sunt: ut Nil Nihil: Excipe hic Pugil. i. athleta: et unū ꝓpriū femīum Tãquil. Coīs generis / unū / hic et hæc Vigil.
In / OL / termīata unū masculinū Hic sol: Femininum Hæc nicol proprium mulieris.
In / VL / masculīa: ut Consul. Duo coīs generis: Hic et hæc præsul: hic et hæc exul
In / AM / Vnū oīs generis et indeclinabile: Nequã: i. iniquus et malus.
In / VM neutra sūt nisi fuerīt ꝓpria mulieꝝ nomīa: ut Phaniū Gliceriū Philotiū Eustochium
In / AN / Duo masculina: ut hic Titan. i. h i

Sol & hic Pæan pæanos: quod interdū apollinē significat: ut Iuuenalis i/ vi. Parce precor pæan Et tu depone sagiptas: et cætera / Ouidius de arte: Dicite Io Pæan & bis Io dicite pæan. decidit in casses fera petita meos. Interdū laudē significat ipius Apollinis. Virg. in vi/ Lætūq; choro pæana canebāt: Pan panos nomen ē ꝓpriū cuiusdam dei Archadiæ/ in cuius tutela pastores oues q; esse putabant/ Virg. in Bucc. Pan curat oues ouiumq; magistros

In: EN : masculia sunt: si ɔposita fuerīt a canēdo: Vt Cornicen Lyricen Tibicen: Quoꝝ feminina fiunt a gtō mutata is in a : Vt lyricen lyricinis/ liricia: Sic Fidicina. Tibicīa cū reliquis

Alia uero in EN correpta/ neutra sunt: ut numen Carmen Semen Flamen a flando. i. uentus Excipitur hic Flamen sacerdos Iouis a filamine dictus: et hic pecten. In EN uero ꝓducta latina masculina sunt: Vt Lien Splen Ren: Vnum femininū græcum/ hæc Syren.

In: AR: neutra sūt: ut collūbar genus uīculi Lupanar: Calcar: Torcular: Lacunar: Far: Excipe hic lar laris ꝓ deo dōestico et familiari: Nā lar lartis ꝓpriū fuit regis seu ducis Veietoꝝ: quē Cossus singulari certamīe sua occidit manu: de

quo spolia opima Secundus post Romulū Ioui pheretrio ɔsecrauit. Excipe et uiroꝝ ꝓpria: Vt Cæsar Amilcar Gaspar: et Fluuioꝝ: ut nar: arar cū reliquis quæ masculīa sunt: ut supradiximus in regula generali. Vnum generis oīs. s. Par & ab eo cōposita: ut impar et compar.

In: ER: si secūde declīatōis fuerit / masculīa sūt Vt Magister Faber Puer oleaster. His adde nomīa adiectiua in. er. cuiuscūq; declīatōis: ut Tener: pulcher: alacer: saluber: Acer cris / nā ꝓ arbore hæc Acer eris facit. Inueīes tamē hic et hæc Acer: et hic et hæc alacris. Sed frequēs tamen usus obtinuit ut masculinū desinat in er. femīum in is: Neutrū in e / in his / quæ īfra scriptis uersibus ɔtinētur. Cāpester uolucerq; alacerq; Pedester Equester. Siluester: Celeberq;: Acerq; Celerq; Saluber. His adde paluster. Sequester uero et secūdæ & tertiæ declīatōis esse potest. Femīa sunt Mater: Mulier Lynter qđ et nauiculā significat: et ꝙ uulgo dicūt eltruogolo. Vir. in. I. geor: Duꝝ ꝓcudit arator Vomeris obtusi dētē / cauat arbore lynthres. Neutra sūt noīa tertiæ declinatōis desinentia in. Ver: et in: ber: ut hoc cadauer: hoc uer. Sic hoc tuber: suber: uber: Quod pinguedinem significat atq; Sumen.

Excipe hic imber: et ex eo composita: Vt septē
ber. october: cū reliquis. Quæ uero ex terra gi
gnuntur / neutra sunt: ut piper: zinziber: cicer:
papauer: siser: siler: lasser: Adde hoc iter: et hoc
spinter: qđ fibulā seu armillam significat.
Comunis generis sunt hic et hæc pauper. hic et
hæc deneger. i. qui uel quæ discedit auirtute ma
iorum: unde est degenerare / qđ uulgo dicimus
tralignare et imbastardire. Cætera uero Mascu
lina: ut hic pater: Frater: Asser: Cancer: Carcer
cum cæteris
In: IR: masculina sunt: ut uir et ab eo composi
ta: ut Leuir: Duumuir: Triumuir Octouir: De
cēuir: Hic abdir: deus est: et eum quoq; lapidem
significat: quē a Saturno deuoratum pro ioue
fuisse dicunt: Vnum neutrum Hoc Gadir ciui
tatis proprium nomen: unum indeclinabile: hoc
Ir. i. palma manus seu uola.
In: OR: comunis generis sunt Comparatiua: ut
hic et hæc fortior: præstantior: melior: preter se
nior: quod substantiuum ē et generis masculini
tantū. Adde hic et hæc memor et ab eo cōpositū
īmemor: Hic et hæc auctor. pro eo qui sit alicu
ius rei causa seu caput: ut Auctor pacis Auctor
belli: Auctor operis: Et cōposita adecore uel cor

pore: uel colore: ut hic et hæc dedecor: hic et hæc tricorpor / hic et hæc uersicolor: Discolor cum similibus. Feminina sunt tria / Vxor Soror et Arbor: Neutra quatuor: Cor, Marmor Ador et æquor. Cætera oĩa in or masculina: Vt Amor: Color: Odor: Rhetor: Orator: Lector: cum similibus.

In. VR. Masculina sunt gentilia et apellatiua Auium: Vt: anxur: astur: turtur: furfur: et reliqua habentia / x / uel / t / uel / f / ante / ur. Comunis generis sunt / quæ a uerbis ueniunt et hominibus imponuntur: ut hic et hæc augur: hic et hæc fur ab auguror et furor: Excipe unum masculini generis Hic Satur: cuius femininum est Satura. Cætera neutra sunt: Vt Murmur: Guttur: sulfur: Iecur iecoris uel iecinoris. Femur cum cæteris. Plautus tamen in Aulularia protulit guttur genere masculino.

In. AS. Masculina sunt. Vas uadis / el malleua dore. As assis. i. libra. Mas maris. Neutra hoc uas / uasis: hoc fas: hoc nefas / quæ duo non declinantur. Vnum omnis generis et indeclinabile Nugas. Cõmunia uero sunt gẽtilia seu patria Vt Arpinas Rauenas Ferentinas & huiusmodi quæ per sincopam pronunciantur:

Cũ uetustissimi hic et hæc arpinatis dixerĩt: sic hic et hæc ferentinatis: et hic et hæc nostratis: Sic hic et hæc uestratis. Ideoq; circũflectuntur in fine: eadem enim uocalis accentum retinet. Cætera uero in. AS: feminina sunt: Vt Pietas: Maiestas: Probitas: quæ uirorum sunt propria masculina notabi.: ut hic Mecenas: hic Ancias:

In. ES. correpta/ Quæ tam ad mares q̃ ad feminas pertinent comunis generis sunt. ut Hic & hæc hebes. hic et hæc Miles. Sic Teres: Præpes Sic comes: superstes: antistes: diues: quadrupes inquies: sospes: hospes: cum similibus. Dicitur tamen hæc hospita et hæc sospita. Horum pleraq; neutro adiuncta comperies. Lucanus Rerum nos summa sequetur. Imperiumq; comes. Iuuenalis. Nec unquam depositum tibi sospes erit. Sed id frequentius in obliquis. Cætera in/ ES/ correpta tertiæ declinationis. Quæ nullam habent naturalem communionem cum femininis masculia sunt. Vt Gurges Merges Trames Stipes Fomes Cespes Limes.
Quæ uero. E. seruant ĩ genitiuo feminina sunt. Vt seges etis: Teges etis: Quies etis: Abies tis Compes edis. Ceres cereris. Excipe tria ma

sculina. Hic Aries etis: hic paries etis : hic pes pedis. Cætera in / es / producta tertiæ declinatio nis feminina sunt: ut cædes: strages: rupes: strues lues: labes: nubes: traes: clades: uulpes: apes: mer ces. Excipe duo comunia: hic et hæc heres: et hic et hæc locuples. Vnum masculinū: hic uer res / quando porcum significat. Et uirorum pro pria: ut Achilles: Vlixes Hercules cum reliquis huiusmōi. In / es / ꝑducta quinte declinatōis: fe minina sunt: ut res. spēs: preter unū masculinū Meridies. et unum incerti generis in numero sin gulari Hic uel hæc dies. Plurali uero numero / masculini generis ē: ut hic dies tantum

In. IS. comunis generis sunt adiectiua duaꝝ uo cum: ubi neutrum fiat in / e / ut hic et hæc fortis et hoc forte. Sic nobilis: insignis / cum reliquis huiusmodi. Item deriuatiua sine neutro: quæ ad mares et feminas solum pertinent. Vt hic et hæc ciuis: hic et hæc hostis: hic et hæc samnis nomen gentile. Edilis uero nomen est dignitatis / ad uiros tantum pertinens eo est masculini generis Masculina uero sunt: quæ habent: n. ante is in eadem sillaba: Vt Panis Funis. Amnis: Aut quæ ante / is. duas habent in eadem sillaba con sonantes. Vt ignis: piscis: fascis: fustis.

Poſtiſ:uectiſ/Aut quæ habent ante is duplicē
conſonantem:ut Axiſ Pyxiſ:Aut quæ penulti
mam ſillabam una ex liquidis terminant:Vt
Menſis:Enſiſ:Anguiſ:Vnguiſ:Colliſ:Folliſ:
corbiſ:Orbiſ:Torquis:Torriſ. Hinc excipiū
tur hæc quæ feminina ſunt: q̃uiſ ſint ſuperiori
buſ ſimilia.s.Bipenniſ:peſtiſ:neptiſ:ueſtiſ:ual
liſ turriſ.pelliſ:peluiſ. Maſculina item ſunt/
quæ creſcunt in genitiuo:Vt Lapiſ/idiſ/puluis
pulueris/ſanguiſ iniſ/uomiſ eriſ/ciniſ eriſ/cu
cumiſ eriſ.Hinc excipe pleraque feminina.s.
hæc cuſpiſ idiſ/Caſſiſ idiſ/Litiſ litiſ.Cætera
in is deſinentia æquiſillaba feminina ſunt:Vt
nauiſ:puppiſ:auiſ:cutiſ:claſſiſ:ſecuriſ:meſſis
biliſ:ſtrigiliſ:uiſ:buriſ.Dicimuſ tamē hic mo
lariſ ſi aut lapidem aut dentem ſignificat:ſi ue
ro a mola deriuatum fuerit:adiectiuum eſſe con
ſtat trium generum:ut hic et hæc molaris et hoc
molare.Cōmuniſ generiſ:caniſ:pro mare et fe
mina.Cluniſ uero et finiſ generiſ eſt incerti.
In/OS/terminata Maſculina:Vt Roſ Flos:
Nepoſ Lepoſ Moſ/cum reliquis.Tria tantum
feminina:Doſ dotiſ:Gloſ gloriſ:Coſ cotiſ.Cō
munia quinque/cuſtoſ/ſacerdoſ/boſ/compos/
et impoſ.Neutra Duo:Oſ oriſ:et Oſ oſſis.

hic Caulis &c.

In, VS, Correpta secūdæ declinationis Mascu lina sunt: ut: Ludus: uentus; lacertus: somnus: Preter hæc feminini generis.s. costus, fasellus, egyptus, diphthongus, aluus, humus, colus, al nus, domus, nardus, abissus, synodus, carbasus uanus.i.cribrum, Virgilius. Et mistica uanus Iachi. Neutra Duo, Pelagus et uulgus: quod eti am masculino genere inuenitur. Virg. secundo enei. Tum spargere uoces in uulgum ambiguas Cicero de natura deorum. Saturnum maxime colunt uulgi. Sed uulgus neutri generis numero plurali caret. Excipe et nomina arborum propri a: quæ ut diximus supra sunt generis feminini: Vt Pirus Malus Prunus cum reliquis: ut in re gula generali. Tertiæ declinationis in Vs cor repta neutra sunt: ut corpus: pectus: pondus: ul cus: uulnus: Acus aceris, purgamentum frumen ti: uulgo la uagliatura: Pecus pecoris, el bestia me: sic & penus, penoris. Nam penus peni, tam masculini q̄ feminini generis inuenitur. Neu tra et indeclinabilia duo. Pus.s. atq; uirus.
Vnum adiectiuum trium generum: hic et hæc et hoc uetus. Excipe et hæc pecus pecudis, la bestia. Hæc uenus: Hic lepus: Hic et hæc ligus liguris, gentile nomen a Liguria.

In. VS. uero producta tertiæ declinationis femi
nina sunt: Vt Salus Virtus Palus Seruitus Iu
uentus Senectus Tellus. Neutra uero monosil
laba hæc Crus Rus Plus Thus Ius: Femininum
hæc grus. Cōmunis hic et hæc sus. Masculinum
unum hic mus. Quartæ uero decliationis mascu
lina sunt / ut Spiritus Visus Conatus Impetus
Senatus cum similibus. Excipe hæc manus / so
crus Nurus Porticus Acus Tribus Anus, et spe
cus / quod etiam masculino et neutro genere in
uenitur: Ouidius libro tertio Metha / Est specus
in medio uirgis ac uimine densus: Et alibi / Et
specus in medio natura factus et arte: Aulus Ge
lius noctium / Acticarum libro septimo. Quan
dam nactus specum remotam. Seruio tamen pla
cet in singulari numero / neutri esse generis / In
plurali uero feminini.
In. X. Monosillaba quacunq; precedente uoca
li: seu etiam interposita consonante feminia sūt.
Vt Merx Lanx Falx Arx Lex Fex Nux Pax:
Nix Nox Pix Crux Fax Vox Nex Lux. Exci
pe duo masculina. s. Grex atq; Rex. Vnum cō
munis generis. s. hic et hæc dux. *& hic Calx*
In. AX. supra sillabam si a uerbis deriuentur /
Cōmunia sunt trium generum: Vt Rapax To

nax Procax Viuax Vorax: Adde contumax et Peruicax. Feminina duo Fornax et Abax. quis dicatur et hic Abacus

In. EX. suprasillabam / feminina sunt: Vibex: Ilex Pellex Supellex Carex: Vnum incerti generis: Silex. Iuuenalis in: vi: Nec melior silicē pedibus quæ conterit atrum. uirgilius in. vii: Stabat acuta silex: Huic adde hic et hæc cortex Virg. in sileno: Tum phoetontiadas musco circundat amaræ Corticis: Et in octauo: Raptus de subere cortex: Cætera nisi sint adiectiua / masculina sunt: ut uertex culex pollex pulex codex: murex sorex ueruex / cuius genitiuus penultimā producit. Iuuenalis: Et elixi uerueci labra comedit. Quæ adiectiua sunt per tres articulos declinantur: ut hic et hæc et hoc simplex. Sic duplex: multiplex cum reliquis huius formæ. Sic suplex: sic artifex:

In: IX: quæ penultimam breuem habent in nominatiuo et genitiuo / Masculina sunt: ut calix calicis. uarix uaricis: fornix fornicis: Excipe duo feminina: scilicet salix atq; Filix: Cætera quæ producunt penultimam / sunt generis feminini: Vt Matrix Cornix: Ceruix.

Lodix: Radix: Coxendix: Clasendix: quod significat concam: qua signum tegitur: ut in bullis nostrorum pontificum: Et quod uulgo apellant/ Salimbaccha. Item meretrix et omnia uerbalia huius terminationis: ut Nutrix: Victrix. Natrix uero si serpentem significat/ masculinum est. Lucanus in Octauo. Et natrix uiolator aquæ. Et uerbalia in trix in obliquis neutris iungi solent. Lucanus. Victricia tollite signa. Excipe adiectiua trium generum: ut Felix Pernix/ cum similibus.

IN/ OX/ supra sillabam. communia sunt triũ generum: ut: uelox Pernox: Atrox: Ferox: Excipe unum hæc Celox/ species nauis sic a celeritate dicta

In: VX: supra sillabam/ unum cõmunis generis Hic et hæc coniunx. quod habet interpositam n/ in nominatiuo solum: Excipe uirorum propria: ut Pollux/ uolux:

IN: yX: Græca sunt et ad nos cum suo genere transeunt: Vt Phryx gentile nomen a Phrygia: Erix nomen proprium uiri: et montis in Sicilia: Hæc Sandyx nomen herbæ: Hæc Styx: Tartareus Amnis Quod odium interpretatur/

In. T: neutra sunt: Ut caput Sinciput Occiput Git / nomen herbe quam græci Melanthion uocant.

NOMIna propria uirorum et locorum suam ubiq; seruant regulam: Ut Loth Iosaphat: et hoc Nepet / proprium nomen oppidi. Tot & Quot omnis generis sunt et indeclinabilia cum compositis: ut Aliquot.

Nomina uero quæ desinunt in duas consonātes si sint adiectiua sunt omnis generis: ut hic et hec et hoc prudens: sapiēs. uidens. amans. probans. expers. insons. inops. iners. cum similibus.

Si uero fuerint Monosillaba / feminina sunt: Ut Ars. pars. fors. gens. mors. plebs. lens. frōs. mēs sors. trabs. nubs. ops. stips. urbs. puls. stirps: qđ cum radicem significat masculini generis ē Scrobs quoq; masculino et feminino genere īuenitur. Plautus in Amphitrione: Scrobs effodito duplos sexagēos in dies. Excipe hæc monosillaba masculina. s. fons: pons: mons: dens: Mars. Supra sillabā uero masculina Mauors Manceps Adeps Forceps Auceps.

FEMInina Cohors Hiems. Cōmunia duorū generum Municeps et Princeps.

IN / AUS / Feminina: Laus: Fraus:

n. AES. diphthongum Unum masculinũ. hic præs. i. uas: siue sponsor: Unum neutrum hoc Aes æris.

Scito tamen uetustissimos plura in his generibus confudisse: quæ ne longior essem / tanq̃ nihil ad necessitatem pertinentia de industria pretermisi.

FINIS DEO GRATIAS.

